MINIŞTRII NOULUI GUVERN pag. 11

22

Nr. 50, (356), 10–16 decembrie 1996

Noul regim şi domnul Măgureanu pag. 3

ŞERBAN ORESCU

POLEMICI pag. 6–7

GABRIELA ADAMEŞTEANU
GABRIEL ANDREESCU

Reforma instituţiilor UE

CHRISTOPH BERTRAM pag. 12

pag. 8–9

Interviu cu ADRIAN SEVERIN – ministru de Externe

ANDREI CORNEA

Cvadratura cercului

Încă înainte de intrarea sa în funcţie, a devenit evident că marea problemă a cabinetului Ciorbea va fi adoptarea şi impunerea unor măsuri radicale de reformă economică şi instituţională, fără a părea că se îndepărtează prea mult de promisiunile sociale existente atît în „Contractul cu România", cît şi în programul USD. A spune, cu alte cuvinte, că acest guvern are de rezolvat *o nouă variantă a cvadraturii cercului* nu ar însemna să ne îndepărtăm prea mult de la adevăr.

Spre exemplu, conform acordului de guvernare şi de susţinere parlamentară semnat de CDR, USD şi UDMR, în următoarele şase luni guvernul se angajează să întreprindă măsuri, pe de o parte, pentru „ameliorarea urgentă a vieţii, prin sprijinirea grupurilor sociale în nevoie (copii, pensionari, tinere familii, şomeri etc.)". Pe de altă parte, şi tot în decursul aceloraşi şase luni, guvernul urmează să promoveze „liberalizarea cursului de schimb şi a pieţei valutare interbancare", „controlul drastic al executării obligaţiilor fiscale ale agenţilor economici privaţi şi de stat", „eliminarea amestecului arbitrar al administraţiei în aplicarea Legii reorganizării şi lichidării judiciare". În traducere, asta înseamnă că guvernul *va devaloriza puternic leul şi va începe închiderea întreprinderilor care consumă mai mult decît produc, creînd blocaj financiar şi marfă pe stoc*. Urmarea imediată a acestor măsuri – cel puţin pe termen scurt – va fi creşterea preţurilor şi mărirea şomajului, adică nici vorbă despre „ameliorarea vieţii" grupurilor defavorizate (pensionari, tineri, şomeri)!

Ar putea rezolva guvernul Ciorbea această „cvadratură a cercului"? *Bineînţeles că nu*. Şi, tocmai de aceea, nici nu ar trebui să încerce. Fiindcă, dacă va căuta să realizeze un compromis între cele două seturi de măsuri, va avea toate şansele să compromită atît ameliorarea vieţii pe un termen ceva mai lung, cît şi reforma economică – adică va repeta exact acţiunile ambigue ale guvernului Văcăroiu. Singura soluţie pentru noul guvern este *să purceadă inflexibil la reformă şi să se ţină bine în şa*. Căci, evident, vor fi mulţi cei care vor încerca să-l doboare, sub motiv că nu îşi respectă promisiunile sociale, ceea ce riscă să fie cît se poate de adevărat.

Dintre aceşti adversari, cei mai redutabili sînt „directocraţii" – directorii marilor întreprinderi de stat care produc blocajele financiare, patronii firmelor care lucrează cu aceste întreprinderi obţinînd uriaşe beneficii pe seama măririi deficitului bugetar, o parte însemnată a aparatului bancar care le-a subvenţionat prin dobînzi mici sau preferenţiale, funcţionărimea coruptă din ministere, din FPS şi FPP-uri, care a îngăduit indisciplina financiară. În momentul cînd toţi aceştia se vor vedea în pericol din pricina declarării unor întreprinderi în faliment, vor căuta să îngreuneze sau chiar să saboteze deciziile guvernului. Vor atrage de partea lor pe muncitorii care riscă să-şi piardă locurile de muncă, iar dacă se vor lua măsuri administrative împotriva lor, vor striga ca din gură de şarpe că sînt persecutaţi politic. Vor utiliza în profitul lor unele publicaţii şi mai ales televiziunea naţională, dacă guvernul nu va face acolo repede curăţenie. Îşi vor găsi, firește, apărători de nădejde în PDSR, PUNR şi PRM, care, în Parlament, vor face tot posibilul pentru a întîrzia, denatura sau bloca legislaţia reformistă. Căci să nu ne închipuim că senatorul Văcăroiu, în calitate de preşedinte al comisiei pentru privatizare, va depune eforturi pentru accelerarea unui proces pe care s-a străduit să-l încetinească cît timp a fost prim-ministru!

Alţi adversari vor fi naţionaliştii, de toate felurile, toate speciile şi de toate provenienţele. Unii vor acuza guvernul că cedează prea uşor FMI-ului, alţii că vrea să demoleze superba noastră industrie grea în numele unor „interese obscure"; prezenţa UDMR în guvern va fi, şi ea, luată drept „dovadă" că noua putere se pregăteşte să „vîndă ţara". Guvernul, sau unii miniştri vor fi acuzaţi că fac politică „antiromânească" sau că, potrivit unei sintagme nefericite care a început să se răspîndească, sînt „europeni de nicăieri". Se va profita de frustrările multor categorii, sau ale unor specialişti de dubioasă competenţă pentru a se susţine că reformele nu sînt doar eronate, dar şi impuse de „străini de neam".

În sfîrşit, vor apărea şi destui adversari „din interior". Unii – de bună-credinţă, dar naivi – vor cere îndeplinirea tuturor promisiunilor electorale cu caracter social, indiferent de costul economic al acestora. Vor apărea însă şi (au şi apărut) sicofanţii, zeloşii, intriganţii, linguşitorii de serviciu, incompetenţii travestiţi în experţi, corupţii de profesie. Vor sosi, firește, şi ambiţioşii fără limite şi scrupule, care se vor strădui să compromită o coaliţie delicată.

Cum spuneam, confruntaţi cu atîţia adversari redutabili, actuala coaliţie şi actuala putere trebuie să renunţe la a încerca să rezolve „cvadratura cercului"; ea nu are altă alegere decît fuga înainte pe culoarul unei reforme radicale. Dacă vor face aşa, vor fi înjuraţi un an de zile şi lăudaţi după aceea mulţi ani. Ce *le* trebuie pentru a reuşi? Hotărîre, bună-credinţă, competenţă şi disponibilitate pentru dialog. Ce *ne* trebuie pentru a accepta dificultăţile? Încredere şi speranţă. Să recunoaştem că nici pentru unii, nici pentru ceilalţi nu e prea simplu.

SĂPTĂMÎNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL ● ANUL VII ● 16 pagini ● 800 lei

CURIER 22

SCRISORI OPINII DREPT LA REPLICĂ

Reamintim cititorilor noştri că această pagină le aparţine, ca şi responsabilitatea pentru scrisorile lor.

Stimată doamnă
Gabriela Adameşteanu,

Vă adresez cele mai calde felicitări cu ocazia istoricelor victorii din 3 şi 17 noiembrie ale forţelor democratice. Revista pe care o conduceţi a avut o contribuţie importantă la succesul CDR şi al d-lui profesor Emil Constantinescu. (...)

Probabil că, de obicei, cei care vă citesc vă scriu atunci cînd sînt contrariaţi de vreun articol. Cred că **acum meritaţi din plin felicitările noastre, ale tuturor cititorilor**, pentru că aţi reuşit să contribuiţi la evitarea risipirii voturilor electoratului fostei opoziţii, cu efectele cunoscute.

Acum, în condiţiile de normalitate politică create prin mult aşteptata alternanţă la guvernare, forţele societăţii civile nu mai sînt nevoite să contribuie la coagularea opoziţiei, ci se pot concentra asupra îndeplinirii aceloraşi obiective ca în ţările cu democraţie avansată.

Sînt convins că întregul colectiv redacţional al revistei *„22"*, pentru care am sentimente deosebite de admiraţie şi stimă, va şti să se integreze perfect în această nouă etapă a evoluţiei politice a ţării noastre şi va reuşi să se ridice, ca şi pînă acum, la înălţimea aşteptărilor cititorilor.

Vă urez să reuşiţi în tot ceea ce întreprindeţi.

Cu deosebit respect,

Marius Băzu
Bucureşti, 26 noiembrie 1996

Stimată doamnă
Adameşteanu,

Din capul locului vă rog să mă scuzaţi pentru exprimarea mea mai puţin „literară", dar nu am mai scris în limba română de peste 13 ani şi-mi dau seama de sărăcia vocabularului meu la ora actuală. Revista dv. a reuşit să-mi ridice modestul meu „nivel spiritual". Am găsit printre articolele publicate în revistă un subiect pe care (pierdut printre rîndurile unui articol) l-am remarcat de multă vreme, refuzînd totuşi să cred în veridicitatea lui. Este vorba de „căldura" cu care occidentalii sînt primiţi la ora actuală în România. După revoluţia din 1989 am venit de cîteva ori în ţară cu deosebită bucurie sufletească (în ciuda numelui şi a originii, sînt născut şi am crescut în Bucureşti). Între 1990 şi 1992 am revenit, atît singur cît şi însoţit de oameni de cultură, directori de teatre şi alte persoane care doreau să descopere România. Speranţele care se clădeau în acei primi ani de libertate m-au făcut să fiu mai puţin sensibil la mizeria şi amărăciunea din jur. Am fost mai degrabă şocat de cum erau primiţi şi „jefuiţi" străinii în hoteluri, restaurante, magazine sau în orice prestare de servicii. România, o ţară care, renumită în trecut pentru ospitalitatea ei, a devenit practic un infern pentru străinul necunoscător al limbii române. Încercam să mă conving pe mine însumi că mă înşelam în constatările mele, dar în fiecare zi aveam noi şi noi dovezi ale atitudinii şi conceptului despre occidentali. Există teoria că străinul care poposeşte la Bucureşti are un buget nelimitat, că trebuie „păcălit" cu orice preţ, fiindcă are de unde da şi pentru el oricum nu contează. Preţurile anumitor sectoare de servicii depăşesc cu mult preţurile din Occident (chiar şi pe cele din Elveţia, ţara europeană cea mai scumpă), dar calitatea lor lasă adeseori mult de dorit. Cred că România este singura ţară în care la hoteluri se practică preţuri diferite pentru străini şi autohtoni. Acest concept este greu de acceptat într-o societate democratică. Cu toate acestea, n-am rezistat cînd fetiţa mea de patru ani mi-a spus într-o zi: *„Papa j'aimerais tant voir ton pays"*. Mi-am îmbarcat familia şi am petrecut 10 zile la Bucureşti. Acum sînt însă şi mai trist, pentru că la întoarcere fetiţa mea (cu judecata şi sinceritatea vîrstei) mi-a zis: *„Papa, j'irai de nouveau à Bucarest quand la ville sera propre et quand il y aura moins de chiens errants"*.

În concluzie, cred că integrarea în Europa trece înainte de toate printr-o profundă schimbare pe plan social şi uman.

Cu stimă,

ing. Renato-Luigi Rutta
Lausanne, 04.09.1996

Spre marea bucurie a tuturor celor care cred în democraţie, în sfîrşit formaţiunile politice democratice au fost votate de o majoritate concludentă a alegătorilor români: avem un nou preşedinte şi o nouă majoritate în cele două Camere ale Legislativului. Se cade să vedem care a fost contribuţia la aceasta a Clujului, capitala Ardealului şi oraş important al Ţării. Datele oficiale sînt numai pentru judeţ, o singură circumscripţie electorală (nr. 13), dar aportul locuitorilor municipiului Cluj este, desigur, hotărîtor în opţiunea electorală.

Configuraţia în procente pentru diferite formaţiuni a votului exprimat de cetăţenii judeţului Cluj pentru Camera Deputaţilor (pentru Senat) este: CDR – 29,41 (29,19); PUNR – 21,88 (23,53); UDMR – 16,71 (17,03); USD – 9,32 (9,57); PDSR – 9,08, (8,35); PRM – 2,75 (3,83); Partidul Pensionarilor – 1,38 (1,03); ANL – 1,11 (1,15). În continuare, procentul obţinut este sub 1%. Putem presupune că UDMR a fost susţinut în municipiul Cluj de un procent mai mare de alegători, deoarece procentul de maghiari (cca 22%) este aici mai mare decît în judeţ.

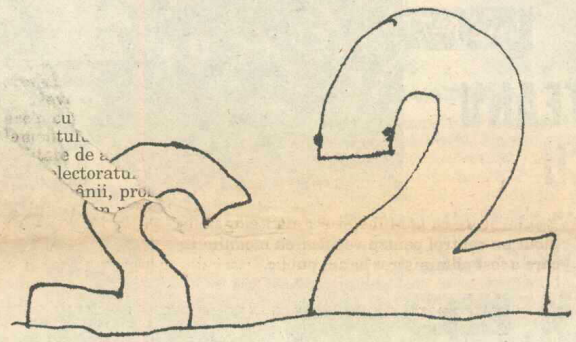

La primul tur al alegerilor prezidenţiale, opţiunile în judeţul Cluj au fost: 1. Emil Constantinescu – 27,90%; 2. Petre Roman – 19,47%; 3. Gheorghe Funar – 16,40%; 4. Frunda György – 15,36; 5. Ion Iliescu – 14,91%; 6. Corneliu Vadim Tudor – 2,76%. Ceilalţi candidaţi au obţinut sub 1% din voturi.

La turul II al alegerilor prezidenţiale, d-l Emil Constantinescu a obţinut 69,03% din voturi în judeţ (locul 7 în clasamentul judeţelor), iar d-l Iliescu 30,97%. Aprecierea unei opţiuni pentru d-l Emil Constantinescu în municipiul Cluj de cca 95%, exprimată de un comentator la TV în noaptea de 17/18 noiembrie, este totuşi mult exagerată.

Singura formaţiune politică ce a dus o campanie electorală care poate fi caracterizată ca murdară a fost PDSR, folosind acelaşi arsenal de minciuni şi calomnii, ca şi în alte locuri, dar avînd totuşi o amploare mai mică. Aici poate şi-a spus cuvîntul şi faptul evident că în judeţul (şi municipiul) nostru PDSR este o formaţiune politică fără popularitate, chiar marginală.

Pentru PDSR, dar şi pentru PUNR, au votat cu deosebire ţăranii, în mintea cărora (sau, mai corect spus, a unui mare număr dintre ei) s-au menţinut cele mai multe din ideile false, inculcate după 1989 de propaganda PDSR-istă şi iliesciană: dacă votăm CDR şi Emil Constantinescu ne vor conduce ungurii, Ion Iliescu ne-a dat pămîntul, cei de la putere n-au putut să facă binele pe care voiau să-l facă deoarece nu i-a lăsat opoziţia, se va întoarce regele etc.

Pentru turul II al prezidenţialelor, d-l Gheorghe Funar, în nume personal şi al PUNR, l-a sprijinit pe d-l Emil Constantinescu. Acestui gest politic, preşedintele CDR Cluj, dr. Şerban Rădulescu, i-a răspuns declarînd: *„Apreciez poziţia realistă afirmată de PUNR prin preşedintele Gheorghe Funar de a-l susţine în turul doi al alegerilor prezidenţiale pe Emil Constantinescu. Iată că s-a adeverit opinia pe care am exprimat-o înaintea alegerilor, cum că electoratul român e matur din punct de vedere politic"*. Şi mai departe: *„Aprecierile defăimătoare şi neelegante ale d-lui Gavra, în ce priveşte potenţialul CDR de a conduce ţara, sînt deplasate şi fanteziste, în nota declaraţiilor sale obişnuite, şi nu reprezintă părerea membrilor PUNR, ci părerea sa personală"*.

În sens opus, PSM-ul l-a sprijinit pe d-l Ion Iliescu. Între cele două tururi ale prezidenţialelor, consilierul pe Transilvania al PSM, G. Marinciu, declara că PSM optează pentru Ion Iliescu, pe care-l vede *„ca un om de echilibru (...) în condiţiile în care vom avea un parlament şi un guvern de dreapta şi de extrema dreaptă"*. Foarte alarmist, consilierul amintit spunea că formaţiunile democratice cîştigătoare ale alegerilor nu vor avea cum să-şi onoreze promisiunile, şi în maximum 2 ani vor trebui să facă faţă unor masive mişcări sociale, care vor duce la alegeri anticipate. *„E foarte posibil şi un război civil."*

Ca în toate marile oraşe, şi la Cluj au avut loc manifestaţii de bucurie în noaptea de 17/18 noiembrie, după aflarea prognozelor şi a estimărilor IRSOP-INFAS, care au putut fi urmărite şi la TV. S-a putut vedea şi participarea d-lui Gheorghe Funar alături de manifestanţi.

Din păcate pentru ea, filiala PDSR din Cluje, prin liderii săi, a găsit de cuviinţă să aprecieze manifestaţiile de bucurie arătate ca degradante. Sînt cam acri struguri!...

Valentin Roşescu
Cluj-Napoca, 26 noiembrie 1996

COMUNICAT DE PRESĂ

Duminică 24 noiembrie 1996, ora 13, a avut loc în Catedrala Mitropoliei Ortodoxe din Franţa, de la Paris, 7 rue Georges Bizet, slujba de Te Deum pentru renaşterea poporului român şi victoria definitivă asupra comunismului, consfinţite prin ultimele alegeri din România.

La slujba religioasă ţinută de pr. Valentin Brătan au participat peste 200 de credincioşi ai Bisericii Ortodoxe Române din Paris, ocupată, după cum se ştie, de peste un an şi jumătate de către reprezentanţii Sinodului Rus de la New York şi de un grup de susţinători români, în ciuda hotărîrilor repetate ale justiţiei franceze, care consideră această ocupare ilegală.

Preotul Valentin Brătan, Vicarul Episcopiei Ortodoxe Române din Europa Occidentală şi Superiorul Bisericii din Paris, a ţinut cu această ocazie următoarea predică:

„Iubiţi credincioşi,
Fraţi români,

La momente importante, festive, din viaţa comunităţii, a unei instituţii sau a unui popor, Biserica are obiceiul vechi de a săvîrşi o slujbă specială, slujba **Te Deum**-*ului, pentru a marca evenimentul, a slăvi şi a mulţumi lui Dumnezeu pentru binefacerile primite de la El în asemenea situaţii.*

Este un fapt indiscutabil că în luna noiembrie a anului 1996 s-a petrecut un eveniment de cea mai mare importanţă în viaţa poporului român. Este vorba de victoria definitivă a naţiei române împotriva comunismului, dictatură suportată cu durere, plîngere şi amar timp de 50 de ani, dictatură ce a produs traumatisme profunde în viaţa sa spirituală, istorică şi morală.

Prin votul şi voinţa sa, exprimate la alegerile din luna noiembrie, «Poporul cel ce se afla în întuneric şi în umbra morţii», după cum se spune la Scriptură, «a văzut Lumină mare...». Poporul român, prin votul şi voinţa sa, a învins întunericul, bezna distrugătoare a comunismului, a făcut să apară, din nou, lumina caldă şi îmbietoare a libertăţii depline şi a făcut ca soarele dreptăţii, al bucuriei şi al speranţei să răsară iarăşi pe pămîntul României.

Speranţele pline de încredere au apărut din nou în sufletul poporului român, în deplină conformitate cu credinţa sa strămbună creştină, cu demnitatea regăsită, cu bogăţia sa spirituală, culturală şi istorică, dar şi cu nădejdea împlinirii destinului său în lume ca un popor demn, vrednic, respectat şi binecuvîntat de Dumnezeu între neamuri. (...) Noi, românii din afara ţării, care sîntem, după cum spune poetul, «suflet din sufletul neamului», arătăm prin această slujbă că ne aflăm în gînd, în simţire şi în nădejde cu fraţii şi cu părinţii noştri de aceeaşi limbă şi credinţă.

Mulţumind lui Dumnezeu pentru toate darurile şi binefacerile revărsate peste noi, facem ruga, acum, la început de drum şi eră nouă, ca Dumnezeu să ajute şi să împlinească speranţele de bine, de prosperitate, de fericire şi de mîntuire ale neamului nostru binecredicios, poporul român.

Noul preşedinte al României, domnul Emil Constantinescu, care nu se sfieşte să-şi afirme cu putere credinţa ortodoxă, a declarat în mai multe din intervenţiile sale: «(...) Ura şi vrajba dintre români trebuie să dispară. Mă voi strădui să fac să domnească pacea, înţelegerea şi respectul între români, iar demnitatea şi cinstea persoanei să fie respectate».

Îi dorim succes şi Dumnezeu să-l ajute în această nobilă misiune."

Paris, 24 noiembrie 1996
Comunicatul Secretariatului Episcopiei Ortodoxe Române din Europa Occidentală,
Paul Brătăşanu, Paris

Membrii Grupului pentru Dialog Social sînt alături de colegul lor Radu Filipescu în suferinţa pricinuită de pierderea tatălui său, doctorul Zorel Filipescu.

ŞERBAN ORESCU

Noul regim şi d-l Măgureanu

Neaşteptat de discret, presa care a susţinut campania electorală a Convenţiei Democrate a început să-şi exprime părerile despre ceea ce se desemnează a fi „longevitatea" d-lui Virgil Măgureanu ca director al SRI.

România liberă se făcea ecoul unui zvon public destul de răspîndit, scriind la 26 noiembrie că d-l Măgureanu *„dorea încă înainte de alegeri să fie sigur că nu-şi pierde postul"*. Şi... după cum se pare, dorinţa i s-a realizat, chiar dacă menţinerea fostului şi actualului şi, de bună seamă, şi viitorului director SRI nu figurează în nici un „Contract cu România"...

D-l Măgureanu n-ar fi cel dintîi şef de serviciu secret care trece de la o tabără la alta, cîştigătoare. Precedente istorice există, de la Fouché la Canaris şi Eugen Cristescu. Cert e un lucru: **a fi fost şase ani în fruntea SRI sub preşedinţia d-lui Iliescu nu conferă titularului un certificat de inocenţă politică**, ci dimpotrivă...

Pe de altă parte, după cum se ştie, potrivit Constituţiei în vigoare, directorul SRI este mult mai mult decît oricare din omologii săi din statele democratice cu tradiţie. El este – dacă exceptăm preşedintele statului – al doilea personaj politic în stat. A fost d-l Măgureanu al doilea personaj în statul prezidat de d-l Iliescu? Ei bine, merită felicitări, deopotrivă cu d-l Constantinescu, căci are perspectiva de a rămîne în continuare, cel puţin pînă în toamnă. Şi, vorba aceea, la toamnă se numără bobocii...

Pînă atunci multe se pot întîmpla...

Românii n-au apucat să se dezmeticească din euforia victoriei opoziţiei în alegeri. Dar mulţi îşi vor freca ochii constatînd că miniştri noi iau locul celor vechi, dar unul, cel mai legat de fostul regim, a rămas. Nici n-a format măcar obiect de tratative...

Să fie prezenţa d-lui Măgureanu o garanţie pentru noul regim? Sau dimpotrivă – avînd în vedere dovezile numeroase din trecutul apropiat sau îndepărtat (mineriadele, ascunderea adevărului despre revoluţie, urmărirea convorbirilor telefonice ale persoanelor din actuala putere, pe cînd se aflau în opoziţie etc., etc.).

Cît priveşte versiunea că d-l Măgureanu ar fi ajutat opoziţia să cîştige alegerile – ea este absurdă. Răspunsul e simplu: nu avea această posibilitate. De altfel, d-l Măgureanu a dezminţit categoric această versiune.

Cine poate uita faimosul proiect de lege susţinut de d-l Măgureanu, privind secretul de stat – care, dacă devenea lege, ne întorcea la statul securist...? Încă pe atunci însă, în noiembrie '95, proiectul fusese votat (ciudat, desigur) de senatorii CDR la unison cu ai PDSR. Cel puţin de la începutul anului, un observator atent putea constata din partea unor proeminenţi lideri CDR o neaşteptată comprehensiune faţă de aşa-zisele gafe ale d-lui Măgureanu: publicarea propriului dosar de ofiţer de securitate (fără a trage însă concluzia necesară din punct de vedere politic, demisionînd), interceptarea convorbirilor telefonice etc.

Unii comentatori – puţini la număr – şi-au pus întrebarea: ce să însemne menajarea fostei puteri şi a serviciilor ei secrete de către unii fruntaşi ai CDR?, dar s-au ferit să tragă concluzii mai precise, în aşteptare de noi indicii... Să constituie menţinerea d-lui Măgureanu în funcţie acest nou indiciu că, de mai multă vreme, lucrurile erau puse la punct în culisele politicii?

Dacă noua putere doreşte să treacă cu buretele peste trecutul încărcat al directorului SRI, există îndoieli că acelaşi lucru îl vor face cei care au ales-o, şi mai ales străinătatea...

Or, în stabilirea credibilităţii interne şi internaţionale a noului regim, felul în care este completat postul de director SRI are mare importanţă.

Avem motive să credem că electoratul şi-a dat votul CDR – şi, în genere, opoziţiei – **şi pentru a se pune capăt odată pentru totdeauna maleficei puteri a iscoditorilor, agenţilor acoperiţi, infiltrării partidelor politice**...

Dacă noua putere are un angajament faţă de serviciile secrete moştenite, oricum un atare angajament este inopozabil electoratului. Pe de altă parte, dacă la 17 noiembrie s-a votat – prin alegerea d-lui Emil Constantinescu – împotriva coabitării dintre o putere nouă şi alta veche, de sorginte comunistă, cu atît mai valabilă este această opţiune negativă a electoratului, în raport cu o eventuală colaborare cu vechile servicii secrete şi vechiul lor director. O atare politică internă ar începe din capul locului cu stîngul... Dacă unii fruntaşi CDR cred însă că e bine să coabiteze cu d-l Măgureanu, de ce nu s-a spus asta înainte de alegeri? Entuziasmul victoriei ar fi fost mai circumspect.

Încheiem cu o metaforă... Puterea e în mod inevitabil o mireasă cu trecut... nu poate fi altfel... Dar una e să-i accepţi trecutul şi altceva, cu totul altceva, e cînd mireasa îşi aduce în noua casă vechiul amant... O asemenea căsătorie stîrneşte din capul locului indignare şi suspiciuni legitime... Cam aşa ne apare – dacă avem în vedere perspectiva menţinerii în funcţie a d-lui Măgureanu – şi „căsătoria" fostei opoziţii cu puterea: generatoare de echivoc, în cel mai bun caz...

Săptămîna politică pe scurt

Luni 2 decembrie

• Emil Constantinescu la reuniunea OSCE

În capitala Portugaliei a început o reuniune la nivel înalt a OSCE, care are ca subiect definirea unei noi arhitecturi de securitate europeană. Preşedintele Emil Constantinescu, care a prezidat una din comisiile de lucru, a avut numeroase întîlniri bilaterale.

• Conferinţa de presă a PNŢCD

„România trece cu bine proba de foc a democraţiei", a spus secretarul general al PNŢCD, Radu Vasile, care consideră că *„meritul revine ambelor părţi ale eşichierului politic"*. Liderii ţărănişti au criticat atitudinea PDSR, care încearcă să temporizeze constituirea în Cameră a comisiilor permanente.

Marţi 3 decembrie

• În Senat s-au ales preşedinţii comisiilor

În Senat, s-a finalizat repartizarea pe partide a comisiilor permanente. PDSR a obţinut preşedinţia a patru comisii, PNŢCD – 3, PNL – 2, USD – 2, UDMR – 1, PUNR – 1, PRM – 1. Preşedintele Senatului, P. Roman, a menţionat că la soluţia de mai sus s-a ajuns prin consens.

• PL '93 respinge varianta PNL

Liderul PL '93, Dinu Patriciu, consideră nepotrivită varianta PNL de realizare a unificării liberale doar după desfiinţarea juridică a partidelor interesate. *„O astfel de atitudine nu poate fi un punct de plecare pentru o discuţie serioasă"*, a arătat Patriciu.

Miercuri 4 decembrie

• Camera a definitivat comisiile permanente

După lungi negocieri, Camera Deputaţilor a reuşit împărţirea funcţiilor de conducere din cadrul comisiilor permanente. PDSR şi PNŢCD au obţinut preşedinţia a cîte 4 comisii, PD a 2 comisii, în timp ce PNL, UDMR, PUNR şi PRM a cîte unei comisii.

• Întîlnire Constantinescu-organizaţiile civice

Preşedintele Emil Constantinescu i-a primit pe reprezentanţii organizaţiilor civice din cadrul CDR, aceştia solicitîndu-i să asigure respectarea promisiunilor electorale. Liderii Alianţei Civice, AFDPR şi Solidarităţii Universitare au discutat cu şeful statului modalităţile de realizare a „Contractului cu România".

Joi 5 decembrie

• Constantinescu primeşte delegaţia FMI

Emil Constantinescu, a avut o primă întîlnire cu o delegaţie FMI condusă de Poul Thomsen, convenind ca o echipă de experţi ai Fondului să înceapă evaluarea situaţiei economiei româneşti în perspectiva negocierii unui nou memorandum. Totodată, în urma consultării cu liderii Camerelor, Constantinescu a fost de acord ca la Ministerul Finanţelor să fie făcut un control pentru verificarea modului în care a fost administrat banul public.

• Ion Diaconescu – ales preşedinte CDR

Liderul PNŢCD, Ion Diaconescu, a fost ales în unanimitate preşedinte al Convenţiei Democrate. Comitetul Executiv al CDR a avizat favorabil protocolul de colaborare guvernamentală şi parlamentară cu USD şi UDMR.

Vineri 6 decembrie

• A fost semnat acordul de guvernare

Liderii celor trei formaţiuni politice ce compun actuala coaliţie guvernamentală (CDR, USD şi UDMR) au semnat „Acordul de solidaritate guvernamentală şi parlamentară", document ce se doreşte o garanţie *„pentru un guvern stabil şi puternic"*. Noul premier desemnat, Victor Ciorbea, a declarat că viitorul cabinet are un program pe termen scurt, în care îşi propune creşterea nivelului de trai şi declanşarea unor noi măsuri reformatoare.

• Opoziţa critică declaraţii ale puterii

Senatorul Ion Iliescu, lider PDSR, a criticat noile autorităţi pentru declaraţiile în faţa FMI şi a opiniei publice privind activitatea guvernului Văcăroiu, acuzat de actualul declin economic. Pe de altă parte, preşedintele executiv al PDSR, Adrian Năstase, l-a acuzat pe preşedintele Emil Constantinescu de depăşirea atribuţiunilor sale constituţionale atunci cînd a cerut comisiilor parlamentare de buget-finanţe să înceapă o verificare minuţioasă a Ministerului Finanţelor.

Sîmbătă 7 decembrie

• Dispută Ion Iliescu-Iosif Boda

Senatorul Ion Iliescu l-a criticat pe fostul său director al campaniei prezidenţiale, deputatul Iosif Boda, pentru declaraţiile negative la adresa campaniei prezidenţiale şi a PDSR. Iliescu a mai declarat că nu se poate lansa încă în critici la adresa modului în care a fost condus PDSR în campania electorală.

Rubrică realizată de MARIAN CHIRIAC

Duminică 8 decembrie, la ora 7.15, a încetat din viaţă, după o lungă suferinţă, cel care a fost poetul de excepţie MARIN SORESCU.

Numărîndu-se printre cei mai cunoscuţi scriitori români de azi, în ţară şi peste hotare, Marin Sorescu a avut în scurta sa existenţă pămîntească o prodigioasă activitate literară, volumele sale de versuri, proză şi dramaturgia sa alcătuind o operă literară de mare valoare artistică, cu un timbru stilistic extrem de personal, avînd o bogăţie de idei şi de imagini rar întîlnită.

Marin Sorescu a fost un artist multilateral, lăsîndu-ne volume de proză şi sute de tablouri şi grafică, strînse în expoziţii din ţară şi străinătate. A fost un animator cultural, în sensul cel mai nobil al cuvîntului, conducînd reviste literare, editura Scrisul Românesc. A fost ministru al Culturii şi membru al Academiei Române.

Născut la 19 februarie 1936, în Bulzeşti, judeţul Dolj, într-o familie de ţărani, Marin Sorescu şi-a făcut studiile liceale la Craiova şi Predeal, iar pe cele universitare la Iaşi. A fost doctor în filologie al Universităţii din Bucureşti şi, în ultimii ani, profesor de tehnică a poeziei al Universităţii din Craiova. A debutat în 1964 cu volumul ***Singur printre poeţi*** şi, în următorii ani, a publicat un număr impresionant de cărţi, cum ar fi ***Moartea ceasului***, ***Tinereţea lui Don Quijote***, ***Tuşiţi***, ***Suflete bun la toate***, ***Astfel***, ***Descîntoteca***, ***Sărbători itinerante***, ***Traversarea***, care l-au impus pe Marin Sorescu ca pe unul dintre poeţii marcanţi ai noii generaţii. Ciclul ***La Lilieci***, început în 1972, este o vastă frescă lirică a mitologiei şi a lumii ţărăneşti, scrisă de un poet postmodern care ştie să îmbine ironia cu metafizica. Poetul Marin Sorescu este dublat de un dramaturg original, poate cel mai interesant apărut după 1945 în cultura română, şi piesele lui – ***Iona***, ***Paracliserul***, ***Matca***, ***Răceala***, ***A treia ţeapă***, ***Vărul Shakespeare*** – i-au adus notorietate în ţară şi străinătate. Marin Sorescu a fost tradus în toate limbile de circulaţie şi a fost distins cu multe premii internaţionale, printre care Fernando Rielo – Madrid şi Herder. A fost nominalizat în ultimii ani la Premiul Nobel şi, dacă trăia, exista şansa să-l primească. Prin dispariţia lui Marin Sorescu, scriitor de geniu, lumea românească şi cultura europeană pierd pe unul dintre marii creatori ai acestui secol. Odihneaşcă-se în pace!

ILIE ŞERBĂNESCU

Bunăvoinţa FMI şi putinţa economiei

Cunoaştem de-acum programul noului guvern. În forma actuală a acestuia – sau, cel puţin, în cea făcută publică – este vorba mai degrabă de principiile de guvernare după care se va ghida noul executiv şi mai puţin de măsurile economice propriu-zise pe care acesta le va lua.

Principii şi direcţii bune

Principiile sînt bune: responsabilitate politică, egalitate în faţa legii, alocarea eficientă a resurselor, parteneriatul social, garantarea dreptului la proprietate privată, justiţia şi coeziunea socială, autonomia locală şi descentralizarea.

De asemenea, direcţiile fundamentale ale programului corespund nevoilor actuale ale economiei: liberalizarea preţelor, stabilitatea macroeconomică şi controlul masei monetare, vînzarea proprietăţii de stat către persoane, firme şi corporaţii private.

Sînt avute în vedere, în regim de urgenţă sau în perspectivă, îmbunătăţirea protecţiei sociale a categoriilor celor mai defavorizate, moderarea fiscalităţii, demonopolizarea preţelor, iniţierea fondurilor private de pensii şi a fondurilor ipotecare pentru construcţia de locuinţe, deblocarea financiară, promovarea cu prioritate în Parlament a unor legi indispensabile pentru clarificarea regimului proprietăţii, stimularea investiţiilor, dezvoltarea pieţei de capital, promovarea concurenţei, introducerea impozitării pe venitul global şi pe avere, asumarea răspunderii guvernamentale şi ministeriale, precum şi a funcţionarului public. Să vedem cum vor fi convertite principiile menţionate în măsuri concrete, prin care să se atingă obiectivele urmărite.

Accesul la date

Deocamdată, aceste măsuri nu sînt precizate. Pentru că, pe de o parte, aproape în mod obiectiv, nici nu s-ar fi putut stabili concret acţiunile ce vor fi întreprinse, în măsura în care nici nu s-a avut încă acces la datele privind situaţia reală din economie. Probleme în legătură cu discrepanţa dintre situaţia prezentată în statistici şi situaţia reală au şi apărut. Lideri ai PNŢCD, acum partid de guvernămînt, au susţinut că întregul sistem statistic trebuie revăzut, întrucît în ultimii ani s-ar fi produs în statistici deteriorări ale realităţii, datele cele mai puse în discuţie fiind cele referitoare la inflaţie, care, pe ansamblul anului, ar fi în realitate dublă în raport cu cea din statistici. De altfel, s-a şi menţionat oficial că respectivele măsuri concrete urmează a fi stabilite în amănunt numai după finalizarea unor studii privind evaluarea reală a situaţiei economice.

Pe de altă parte, noul guvern abia a avut un prim contact cu experţii Fondului Monetar Internaţional, care ar putea influenţa serios orientările concrete de politică economică ale noului guvern. Este, de fapt, prima luare de contact a noului executiv cu întreaga problematică a relaţiilor României cu această organizaţie.

Potrivit unor declaraţii atît ale noului preşedinte, cît şi ale noului premier, s-a făcut publică intenţia îndeplinirii, după trecerea perioadei de iarnă, a măsurilor economice care vor fi convenite cu FMI.

Deocamdată însă nu se ştie ce va fi convenit cu FMI. Se cunoaşte doar că negociatorii acestuia au mandat de a da un răgaz – în fond, un răgaz politic – noului guvern român pentru definitivarea măsurilor pe calea reformei şi pentru trecerea în condiţii decente a iernii. Nu este însă clar dacă FMI va da şi bani de pasaj noului guvern pentru perioada respectivă.

Antologicul Văcăroiu

Faptul de care trebuie să fie convins însă noul guvern este că – indiferent cîtă bunăvoinţă au mandat să manifeste, eventual, experţii FMI în condiţiile schimbărilor politice din România – nu se va afla totuşi într-o poziţie mai confortabilă decît guvernele anterioare în negocierile cu experţii instituţiei de la Washington. Poate chiar dimpotrivă. Şi aceasta, din două motive.

În primul rînd; pentru că executivele care au negociat anterioarele trei acorduri postdecembriste cu FMI au cam acţionat după preceptul „spunem ca ei şi facem ca noi!". Şi, evident, ulciorul nu merge de prea multe ori la apă. Nu trebuie uitată declaraţia – ce va rămîne, fără îndoială, în analele istoriografiei economice postdecembriste, pentru că este antologică – cu care fostul prim-ministru, d-l Nicolae Văcăroiu, a ţinut să-şi încheie mandatul. Fostul premier, într-un acces de sinceritate, s-a confesat în faţa ziariştilor că, nici după 4 ani de conducere a executivului, nu a înţeles FMI-ul. Şi a şi explicat de ce: pentru că, în loc ca FMI-ul întîi să dea banii în contul creditelor convenite şi apoi să vadă eventual ce s-a făcut cu ei, tot pune condiţii peste condiţii în legătură cu lucruri de făcut – şi mai aşteaptă ca acestea să fie şi făcute – pînă să dea banii. Într-adevăr, greu de înţeles pentru cine nu vrea să înţeleagă.

La FMI, ţările apelează – asta trebuie să fie clar! – cînd sînt la ananghie. Şi FMI îţi dă credite de pasaj pentru a ieşi din ananghie, dar cu nişte condiţii pe care le reclamă şi care constituie de fapt luarea unor măsuri, nu neapărat – aşa cum se spune – ca să fie sigur că-şi vede banii înapoi – întrucît, oricum, la rambursări are prioritate absolută faţă de ceilalţi creditori –, ci pentru ca, de fapt, să fie înlăturate cauzele care au dus la situaţia economică dificilă sau, altfel spus, ca banii avansaţi să nu fie chiar aruncaţi pe fereastră. Deci FMI este absolut firesc să condiţioneze, cu luarea unor anumite măsuri, acordarea de credite şi să urmărească folosirea acestor credite. De fapt şi de fapt, acest lucru se realizează prin eliberarea în tranşe a creditelor, pe măsura îndeplinirii angajamentelor asumate pe linia corecţiilor necesare în economie. De cele mai multe ori, însăşi eliberarea primei tranşe este legată de adoptarea, cu caracter de precondiţie, a unor măsuri economice. Şi apoi, eliberarea treptată a celorlalte tranşe este condiţionată de un calendar precis al altor măsuri, tot pe linia acelor schimbări care să înlăture, de fapt, cauzele ce au generat apelul la credit. Aşa că nu prea este nimic de neînţeles în legătură cu FMI-ul. Nimeni nu obligă vreo ţară să apeleze la FMI. În nici un caz FMI nu obligă vreo ţară să facă apel la creditele sale. Dacă însă aceasta o face, trebuie să respecte reglementări pe care le ştie prea bine dinainte. În nici un caz nu te plîngi de faptul că FMI nu-ţi dă bani să faci ce vrei tu cu ei, chiar dacă acest lucru te deranjează, pentru că pur şi simplu aceasta e regula în FMI. Nu există ce să nu înţelegi. Cel mult te poţi face că nu înţelegi, dacă vrei, de fapt, să trişezi, adică la una să te angajezi în faţa FMI şi alta să faci. Ceea ce s-a cam întîmplat. Numai că nu prea poţi să trişezi cu FMI-ul. Cum te-a prins cu mîţa-n sac, haţ, vine suspendarea creditului. Tîlcul pentru noul guvern este nu numai că, dacă va apela la FMI – şi fără a recurge la acesta este exclus de a căpăta girul pentru accesul pe piaţa internaţională a capitalului privat –, va trebui să respecte regulile organizaţiei, ci şi că, deocamdată cel puţin, nu prea are cum, chiar procedural în sine, să obţină ceva credite din partea FMI. Un asemenea „ceva" se poate dobîndi din partea FMI doar în baza unui program de măsuri concrete ce vor fi adoptate în plan economic. Şi, chiar mai mult, de fapt, după ce unele din aceste măsuri au şi fost luate.

Atenţie la experienţa bulgărească!

Al doilea motiv pentru care noul guvern nu se va afla într-o poziţie mai confortabilă decît cele anterioare în negocierile cu experţii FMI îl constituie faptul că aceştia au realizat în mod clar că ceea ce au reclamat pînă acum părţii române pe linia reformei – respectiv obţinerea, prin restricţii monetare, a unei temperări a inflaţiei şi a unei relative stabilizări a cursului leului – s-a dovedit cu totul insuficient în promovarea unei reale schimbări în economia românească. Şi că de ceea ce este într-adevăr nevoie este de altceva, de a ataca nu efectele, ci cauzele, adică de o urgentă restructurare industrială, de o restrîngere masivă a subvenţiilor directe şi ascunse pentru industriile care irosesc resurse şi generează pierderi.

În absenţa acestor măsuri, nici temperarea inflaţiei şi nici stabilizarea leului nu vor fi realmente obţinute sau, mai precis, nu vor avea substanţă şi durabilitate, chiar dacă ar fi eventual redobîndite pasager prin constrîngeri monetare.

Reforma în România – care s-a menţinut pînă acum la suprafaţa economiei – trebuie să coboare în sfîrşit în întreprinderi. Unde, fără îndoială, este mai greu de întreprins. Pentru că antrenează mari costuri economice şi sociale. Dar tocmai această reformă va fi acum reclamată de FMI.

Sarcina noului guvern este însă de a face pasul decisiv pe calea reformei – care s-a oprit pînă acum la poarta întreprinderii – indiferent dacă acest pas este cerut sau nu de FMI. Şi aceasta pur şi simplu pentru că altfel ne paşte deznodămîntul de tip bulgăresc: explozia inflaţiei şi prăbuşirea catastrofală a monedei naţionale. Realitatea crudă este că dacă reforma la nivelul întreprinderilor nu începe, mai sînt, din cauza gravelor tensiuni acumulate, doar cîteva luni pînă la un deznodămînt de tip bulgăresc în economia românească. Unii spun că doar două! Atît ar mai rezista economia, dacă se va continua să i se ceară de unde n-are.

Deputaţii s-au organizat cu greu

PARLAMENT

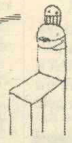

Ocupaţia principală a deputaţilor în ultimele două săptămîni a fost alegerea Biroului Permanent şi a comisiilor de specialitate. Componenţa finală a Biroului Permanent al Camerei Deputaţilor a fost stabilită după lungi negocieri între partidele care sînt acum la putere şi grupurile parlamentare ale opoziţiei, marcîndu-se astfel primul conflict între CDR şi reprezentanţii fostei puteri în noul Parlament. Recurgîndu-se la arta compromisului, conflictul a fost rezolvat în favoarea PDSR.

Nemulţumite de împărţirea locurilor din Birou, PDSR, PUNR şi PRM părăsiseră, cu o săptămînă în urmă, sala de şedinţe a Camerei Deputaţilor. Partidul Democraţiei Sociale din România încercase să obţină două posturi de vicepreşedinte, unul dintre ele urmînd să-l ia PUNR, pentru primii doi ani ai legislaturii. În urma negocierilor însă, îi revenise numai unul, pentru că, potrivit regulamentului Camerei, posturile de vicepreşedinţi trebuie să reprezinte structura politică a Camerei Deputaţilor pe grupuri parlamentare. Liderul deputaţilor pedeseriști, Adrian Năstase, dorea o reprezentativitate putere/opoziţie, care ar fi adus PDSR, PRM şi PUNR, unite într-un conglomerat, două posturi de vicepreşedinte, şi nu unul. A urmat un schimb de replici dure: Adrian Năstase acuza puterea de dictatură, iar Gabriel Ţepelea învinovăţea PDSR că vrea să se menţină mai mult la putere pentru a-i graţia pe GPEx-işti şi a-i înainta în grad pe generalii de la Interne. Grăbită să finalizeze structurile Camerei, astfel încît să poată fi votat guvernul şi programul guvernamental cît mai repede, puterea a acceptat varianta PDSR.

Componenţa finală a Biroului Permanent al Camerei Deputaţilor este: Ion Diaconescu – preşedinte, Adrian Năstase (PDSR), Vasile Lupu (PNŢCD), Andrei Chiliman (PNL) şi Radu Berceanu (USD) – vicepreşedinţi, iar în posturile de secretari – Sorin Lepşa (PNŢCD), Sándor Konya Hamar (UDMR), Miron Mitrea (PDSR) şi peuneristul Ioan Gavra. În plus, pentru ultimele două sesiuni a fost dat încă un post de vicepreşedinte PDSR-ului.

Spre deosebire de Biroul Permanent, care se poate modifica la începutul fiecărei sesiuni, comisiile permanente se stabilesc o singură dată, la începutul legislaturii. Şi ele trebuie să fie în concordanţă cu ponderea procentuală a grupurilor parlamentare. După negocieri, ţărăniştilor şi pedeseriştilor le-a revenit preşedinţia a cîte patru comisii, Partidul Democrat are două, iar deputaţii PNL, PRM, PUNR şi UDMR vor conduce cîte o comisie. Unii liberali şi chiar membri ai PNŢCD s-au declarat nemulţumiţi de faptul că negociatorii ţărăniști au cedat 4 comisii PDSR-ului.

Odată definitivată structura Parlamentului, pe 9 decembrie comisiile de specialitate ale Camerei Deputaţilor s-au întrunit împreună cu cele senatoriale pentru a discuta candidaţii la posturile de miniştri. Lista guvernului fusese depusă de primul-ministru Victor Ciorbea în aceeaşi zi, ultima din termenul de zece pe care le-a avut la dispoziţie după numire. În ziua următoare este planificată votarea guvernului de plenul Parlamentului. Un singur ministru dacă nu este agreat de parlamentari, este respinsă întreaga echipă, primul-ministru desemnat urmînd să prezinte o altă variantă de guvern.

LIGIA CĂLIN

TIA ȘERBĂNESCU

Între două moșteniri

Deși toată lumea se declară plictisită de argumentul „moștenirii" preluate de la predecesori, considerînd că „a venit momentul să ne preocupăm mai puțin de trecut, să nu mai vorbim de moștenire și să ne ocupăm de prezent și mai ales de viitor", este imposibil să faci abstracție, atît de trecut, cît și de moștenirile sale. Pentru că, vrînd-nevrînd, atît prezentul, cît și viitorul sînt determinate de acest trecut-prezent, care a impus o anumită realitate. Și dacă s-a ajuns la o adevărată alergie față de ideea de moștenire, această reacție de respingere se datorează în primul rînd faptului că s-a abuzat de trecut pentru a justifica neîmplinirile actuale și, în al doilea rînd, pentru că aceste justificări au fost ele însele tardive, fiind produse, de regulă, la sfîrșitul mandatelor, și nu la începutul lor. D-l Iliescu, de exemplu, a devenit celebru în campania electorală, explicîndu-și insuccesele printr-o moștenire (descurajantă) ce număra mai bine de o sută de ani. Faptul că istoria însăși a fost convocată în fel și chip, sluțită sau fragmentată, pentru a depune mărturie în favoarea apărării unor proaste gestiuni actuale, n-a făcut decît să agraveze reacția de respingere față de un cuvînt devenit clișeu. De altfel, în mod paradoxal, mulți dintre cei care declară că refuză să mai vorbească despre moștenire refuză doar cuvîntul – dar se împacă foarte bine cu moștenirea. Cu toate acestea, este imposibil să produci schimbarea dacă nu inventariezi ceea ce ai de schimbat și nu identifici ceea ce nu poate sau nu merită să fie schimbat și, vorba lui Marc Aureliu, să ne ferească Dumnezeu de confuzia dintre cele două categorii. Noua putere are, din acest punct de vedere, o misiune extrem de dificilă. Propunîndu-și concomitent și schimbarea, și reconcilierea, ea se află într-o situație delicată, din care n-ar putea ieși decît operînd cu bisturiul dreptății și competenței, fără să-i tremure mîna. Dar e pregătită noua putere să facă aceste operații pe cord deschis societății românești? E suficientă schimbarea puterii pentru a avea puterea schimbării? Și, în fine, e pregătită societatea românească să suporte și, mai ales, să colaboreze la această operație? Răspunsurile sînt greu de dat. Este sigur că populația dorește schimbarea, dar nu e mai puțin adevărat că și această schimbare îmbracă înfățișări din cele mai diferite. Cîte capete, atîtea păreri despre schimbare! Sînt destui care văd schimbarea exact ca-n Caragiale: să se schimbe, dar să nu se modifice nimic. Sau, în orice caz, nu acolo unde lucrez eu... Încît s-ar putea spune că noua putere are, în subconștientul său, de ce să refuze apelul la moștenire: fiindcă i-au revenit (în afară de cea economică, pentru care există ca antidot programul de guvernare) cel puțin două moșteniri, care se află, dacă nu în contradicție, în orice caz, în raporturi nesigure una față de alta. Prima dintre ele este capitalul de încredere internă și capitalul de simpatie externă cu care este creditată în momentul de față tocmai în virtutea schimbării. Un capital greu de obținut, ușor de pierdut. În virtutea acestei creditări, noua putere este așteptată cu schimbări pe cît de radicale, pe atît de rapide. Sau, înaintea acestora, măcar cu schimbări cu caracter de „semnal", cu schimbări din categoria celor care nu necesită bani, dar solicită bună-credință, bun-simț, inteligență și demnitate. Era preferabil, de exemplu, ca proaspătul prim-ministru, d-l Victor Ciorbea, să înceapă prin a-și apăra demnitatea refuzînd politicos cadoul (un televizor color) pe care Ion Cristoiu l-a făcut părinților săi, rugîndu-l să-și îndrepte generozitatea spre oameni care au mai multă nevoie de ea și asigurîndu-l că se poate îngriji și singur de familia sa. N-a făcut-o, din păcate, consimțind astfel la acea păguboasă familiaritate (în cazul de față) „întru sărăcie" de care se împiedică adesea prestigiul unui om sau al unei instituții. Dacă e adevărat că „peștele de la cap se-mpute", și acest lucru s-a vădit cu prisosință în ultimele decenii, trebuie să fie adevărat că tot de la cap poate porni și ameliorarea societății. În general, cei de la putere dau tonul politicii. Datorăm regimului anterior tonul agresiv, vulgar, insensibilitatea la vocea legii, declarațiile aiuristice, sfidările, nesocotirea cetățenilor, surzenia la cultură și afonia la bun-simț.

Îi revine, deci, actualei conduceri datoria obligatorie de a impune alt ton și altă mimică a puterii, altă retorică, alt comportament. Dacă politicienii declară că s-au săturat să audă de „moștenire", ei bine, și noi ne-am săturat de „moștenirile" auzului nostru: nu mai suportăm ovațiile, cultul sau mitizarea conducătorilor care imediat ce sînt aleși devin ființe cărora li se caută predestinarea în biografii dulcege, nu mai avem nevoie de politicieni care să se adreseze credinței noastre, și nu rațiunii noastre. Politica nu e biserică, în care să credem și să luăm drept sfinte toate acțiunile. De altfel, chiar și aici există o contradicție sau, dacă nu o contradicție, o revanșă ciudată: pe cît s-au utilizat, în ultimii cincizeci de ani, mai multe epitete exaltate despre șefi, cu atît s-a vulgarizat, ca într-o compensație polemică, viața socială, societatea în general.

S-ar zice chiar că e o răzbunare a subconștientului colectiv, care, pervertit decenii întregi de politica superlativelor, a defulat acum într-o deznădejde a vulgarității. Oamenii simpli, „normali", se simt asediați de clasa infractorilor de tot soiul, în fața cărora nu-i apără nimeni. Bunul-simț e agresat mereu de bunul plac al funcționarilor publici. Valoarea e umilită în permanență de kitsch. Legea e sfidată periodic de șmecherii „legale". Marea inegalitate de șanse este între oamenii onești și cei lipsiți de scrupule. Suma acestor dezacorduri constituie, la urma urmei, cea mai grea, cea mai gravă moștenire – a doua moștenire – a noii puteri și rămîne un semn de întrebare dacă pentru a le rezolva sînt suficiente doar acordul de solidaritate guvernamentală semnat de CDR, USD și UDMR și acordul cu FMI, ce urmează probabil să fie negociat la începutul anului viitor. Acestea asigură, e adevărat, noului guvern o funcționare corectă. Dar, dincolo de ele, există o realitate veche, în care multele poveri sînt tot atîtea capcane, în care intențiile bune se pot transforma pe negîndite în pietre de pavaj pentru iad. Încît singura cale pentru a le evita este eliminarea jumătăților de măsură. Căci și practica jumătăților de măsură reprezintă, la rîndul ei, una din cele mai periculoase caracteristici ale moștenirii de care nu ne place să mai vorbim – în nădejdea artificială că dac-o ignorăm noi pe ea, poate că ne ignoră și ea pe noi.

ZOE PETRE

Res Publica

Colegul Florin Constantiniu, distins istoric și om de o sclipitoare inteligență, îmi face într-un comentariu recent onoarea cu totul nesperată de a mă compara cu Ioana d'Arc. Măgulitoare comparație, dar care m-a lăsat mai degrabă perplexă: vîrsta nu se potrivește deloc, n-am auzit niciodată vocea Sfintei Margareta, am doi băieți în toată firea care atestă statutul meu marital indubitabil, nu ne potopesc englezii, succesiunea este și legitimată impecabil, și acceptată fără ezitare – pe scurt, orice asemănare cu Fecioara din Orléans îmi pare exclusă. Dacă era nevoie neapărat de o comparație istorică, poate că mai aproape și de statutul meu public, și de cel privat ar fi fost evocarea Pythiei, profetesă aleasă din cetatea învecinată cu sanctuarul oracular de la Delfi după criterii neașteptat de prozaice: o etate (canonică *avant la lettre*) de peste 40 de ani, un statut cert de femeie măritată cu copii în viață – pe scurt, o persoană cît se poate de obișnuită și despre care, deci, nu are cum exista vreo bănuială că ar confunda propriile iluminări cu mesajele pe care le are de transmis.

Iluminații nu-și găsesc ușor locul în funcția publică, așa cum, cred cu toată energia, este indispensabil să și-o definească România cît mai repede: o birocrație într-un anume sens autodistructivă, în măsura în care simplifică, descentralizează, limpezește raporturile, trasează linii extrem de vizibile între domeniul public și cel privat, și în alt sens autoconstructivă, instituind prin propriile acte și comportamente atît de necesarul respect de sine și de ceilalți pe care trebuie să se întemeieze Res Publica.

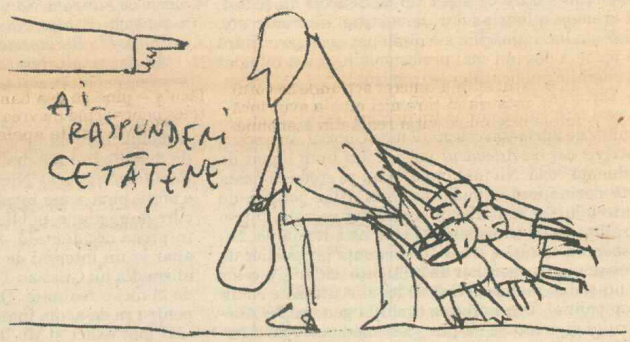

Multiple determinări, de la înnămolirea inovațiilor propuse de fanarioți în administrarea treburilor publice la umilirea perpetuă pe care regimul comunist o impunea funcționarului de stat – spre deosebire de fastul activiștilor de partid – și pe care, printr-o lege nescrisă a compensației, funcționarii înșiși o revărsau la rîndu-le asupra bietului cetățean, funcția publică a suportat o degradare continuă, pînă la a deveni dușmanul societății civile. Sîntem oare în stare să redăm acestei complexe mecanici a statului și demnitatea, și funcționalitatea de care avem atîta nevoie? Vreau să sper că da și că, începînd de sus, de la noii miniștri și demnitari de stat, noțiunea de **servitor** al binelui public va prevala, ca într-un principiu al dominoului, pînă la nivelul celor care vin în contact direct și cotidian cu cetățeanul. Pentru asta e nevoie de un proces de desprindere atentă a miezului funcției publice de implicațiile politice ale exercitării puterii – operație dificilă după aproape 60 de ani, în care orice fragment de putere era putere politică sau nu era putere deloc, de la puterea directorului de la Ecarisaj la cea a ministrului; cum e nevoie și de desprinderea de utilizarea în folos propriu a puterii, mergînd de la abuzul în funcție la traficul de influență, la corupție și mită.

Construcția societății civile este o componentă indispensabilă a maturizării unei democrații, dar construcția funcției publice, a mecanismelor care dau substanță și realitate deciziei, reprezintă cealaltă componentă a aceluiași binom. Societatea civilă este față de o birocrație bine temperată ceea ce opoziția este în raport cu puterea. Complementaritatea binară, ca în orice structură antropologică coerentă, definește cîmpul de forțe și modelează raporturile. Alegerile din noiembrie au adus cu ele o masivă infuzie de reprezentanți ai societății civile în ceea ce, fără nici o ironie dacă se poate, ar trebui să devină *Establishment*-ul românesc al secolului viitor. Binele pe care astfel îl putem spera este foarte mare, pentru că nici unul dintre noi nu intrăm în această a doua existență publică cu prejudecățile, cu rutina, cu fetișismele celor care o viață de om nu au știut să facă altceva decît să semneze decizii și transferuri. Experiența pe care eu personal am avut-o între 1990 și 1996 ca decan al Facultății de Istorie mă îndeamnă să reflectez însă și la unele capcane ale acestei mutații.

Mai ales la începutul mandatului, în atmosfera încă agitată din iarna lui '90, dificultățile „noii administrații" țineau de sentimentul că toate regulile, fără nici o excepție, trebuie să fie abolite, cam în felul în care oamenii circulau sistematic prin mijlocul străzii ca urmare a revoluției. O experiență de neuitat rămîne pentru mine clipa în care un petent oarecare – altminteri, foarte civilizat – a intrat în mijlocul cursului în amfiteatru să-i semnez o hîrtie, fiindcă așa fusese îndrumat de la secretariat; cînd am întrebat cum de le venise această insolită idee, doamnele secretare mi-au răspuns că așa au crezut că e bine, fiindcă, de vreme ce e democrație, nimeni nu trebuie să mai facă anticameră.

Putem oare desființa cu totul anticamera? Oricine a avut de-a face cu marile universități străine – spații autonome, cu o birocrație minimală și clar subordonată funcției didactice și de cercetare a instituțiilor în cauză – nu poate să nu fi constatat în ce măsură formalizarea raporturilor sim-

(Continuare în pagina 6)

GABRIELA ADAMEŞTEANU

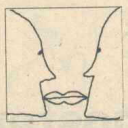

Escaladarea violenţei

Clişee lingvistice mentale ale anilor '50

Polarizarea publicaţiilor, consecinţă imediată a polarizării societăţii, avea (şi, din păcate, a trebuit să constat cu ocazia actualei polemici cu ziarul *Adevărul* că mai are încă) drept consecinţă construirea unor imagini simplificat stereotipe, menite să trezească suspiciunea şi ostilitatea publică faţă de periodicul respectiv şi faţă de cei ce semnează în el. O acuză explicită în primii ani post-decembrişti, şi implicită, pe urmă, de „trădare a intereselor naţionale" în favoarea unor puteri străine (de regulă, Ungaria şi ţările vestice) a fost aplicată *României libere* şi săptămînalelor de opoziţie, între care „22" a deţinut mereu un loc de frunte. Aceasta era una din formele revolute ale propagandei comuniste dure, de tip stalinist, prin care regimul Iliescu şi-a marcat în mod nefericit începuturile. Cine va răsfoi presa de orientare comunistă de după războiu va înţelege de unde a venit acest stil de incriminare din anii '90, recunoscînd clişeele stilistice ale „trădării de ţară", absolut identice după 40 de ani. Articolele de demascare precedau de regulă, precum se ştie, procesele intentate „vînduţilor", cu sentinţa unor ani mulţi şi grei în închisori de exterminare. Între 1946 şi 1960 oricine putea deveni peste noapte agent imperialist şi chiar, după ancheta prin tortură, o putea şi recunoaşte. Redactorii-şefi şi jurnaliştii greşeau şi ei linia partidului şi erau, în consecinţă, demascaţi şi daţi afară, fără drept de semnătură.

Fragmente de limbaj prefabricat pe tema „trădării" au fost, din nefericire, resuscitate după ianuarie 1990 şi îndreptate spre „o anumită parte a presei" de către presa aliniată regimului Iliescu. Redacţiile vizate de acest tip de articole au şi fost, la vremea mineriadelor, devastate, evacuate etc. Violenţa incriminărilor s-a diminuat apoi, pe măsură ce presa a devenit mai profesionistă, şi s-a refugiat în paginile publicaţiilor extremiste.

Din acest motiv, pentru că „ce ţie nu-ţi place, altuia nu-i face", am ţinut (şi ţin în continuare) să mă delimitez de afirmaţia colegului meu Gabriel Andreescu potrivit căreia *Adevărul* joacă rolul unui agent de influenţă rusă. Nu înseamnă că nu aş crede că presa este permanent expusă manipulărilor politice de toate felurile, mai ales a serviciilor secrete, într-o ţară lipsită de transparenţă cum este România. Nu înseamnă că nu aş crede în existenţa grupurilor de presiune ori a agenţilor de influenţă (chiar şi a celor ce nu-şi dau seama că textele lor sînt utilizate cu un scop politic). Dar apreciez evoluţia generală a *Adevărului* şi vreau să elimin acest mod nociv de a împărţi societatea românească în „buni" şi „răi". Este şi motivul pentru care, în momentul cînd eu însămi am depăşit acest mod de gîndire maniheist, am propus deopotrivă *României libere* şi *Adevărului* să publice, printr-un schimb reciproc, sumarul revistei „22".

În primii săi ani de viaţă, revista „22" a avut din plin parte de un dur tratament demascator. O dovedeşte colecţia ziarului *Azi*, de pildă. Ori s-ar putea s-o dovedească, la o lectură atentă, chiar colecţia *Adevărului* din 1990–1991. Pentru că n-am verificat-o, n-aş băga mîna în foc că este aşa cum spun, dar nici n-aş fi la fel de sigură precum Cristian Tudor Popescu cu privire la faptul că: *„Niciodată în ziarul «Adevărul» revista «22» nu a fost insultată sau calomniată"*. Oricum, modul cum era ea descrisă ca un inamic public, Cristian Tudor Popescu îl ştie foarte bine şi îl reproduce în articolul „Înfrîngerea unei idei" (*Adevărul*, 30 noiembrie 1996). Redactorul-şef adjunct al *Adevărului* enumeră stereotipul simplificat al revistei „22", care, la ce altceva ar putea servi, prin repetarea lui, decît la continuarea inutilului „război rece"?

„Niciodată în ziarul «Adevărul» nu s-a afirmat că redacţia gazetei «22» este plină de bursuci, adică de inşi care au beneficiat de nenumărate burse în Occident şi cînd se întorc de acolo au de plătit nişte datorii".

„Noi n-am spus niciodată că «europenii ăştia de nicăieri» ... sînt echivalentul actual al internaţionaliştilor cominternişti din anii '40 şi '50 sau ai sioniştilor ...".

Dacă Cristian Tudor Popescu n-a spus-o şi n-o face nici acum este şi pentru că în contextul de azi, cînd integrarea euro-atlantică este în România prioritatea zilei, cînd UDMR se află în guvern şi Tratatul româno-maghiar aşteaptă votul Parlamentului de la Budapesta, astfel de „demascări" au culoarea desuet-grotescă a acuzaţiilor despre „rege şi moşieri" din ultima campanie a fostului preşedinte Ion Iliescu. Mi se pare, ca atare, inutil să mai stărui asupra lor.

Subvenţiile Fundaţiei Soros

Voi stărui însă asupra unei afirmaţii pe care redactorul-şef adjunct al *Adevărului* o face:

„Deşi revista („22", nota noastră) *este sponsorizată masiv de Fundaţia Soros, noi* (*Adevărul*, nota noastră) *n-am spus că adevăratul redactor-şef al «22»-ului îşi are biroul la Budapesta"*.

În această privinţă, vreau să fac următoarele precizări:

1. **Revista „22" nu este *„subvenţionată masiv de Fundaţia Soros"***. Procentul subvenţiei Soros în ansamblul cheltuielilor revistei „22" pe anul 1996 este de 8,9% (cu nimic mai mare, de pildă, decît cel al *României literare*). Nici o publicaţie românească nu a oferit pînă acum informaţii constante despre tiraj, cifre de gestiune, publicitate etc., cum se face curent în presa occidentală. Rapoartele Fundaţiei Soros apar la un interval de cel puţin un an. Astfel încît afirmaţia lui Cristian Tudor Popescu nu putea porni de la nici o realitate. Dau însă această cifră tocmai pentru ca de-acum înainte lucrurile să se poată cîntări mai exact şi ţin la dispoziţia interesaţilor şi alte cifre lămuritoare.

2. Tot o stereotipie simplificatoare, foarte frecventă în primii ani ai regimului Iliescu, a considerat că o eventuală subvenţie primită de la Fundaţia Soros implică o „aservire ideologică" (directivele unei puteri străine diabolizate, cu sediul la Budapesta). În fapt, subvenţiile de la Fundaţia Soros (inclusiv prin hîrtie asigurată în anul electoral 1992) s-au dat întregului spectru al presei, mai puţin celei extremiste. Ulterior s-a creat programul revistelor culturale şi academice, de care beneficiază şi „22", pentru 1996 cu procentul amintit de 8,9%. Nimeni însă dintre cei aflaţi în conducerea ori „board"-ul Fundaţiei Soros nu ne-a dat nici o directivă politică. Este păcat că redactorul-şef al unei reviste culturale ca *Adevărul literar şi artistic* pare să mai aibă astfel de suspiciuni: ele sînt în defavoarea nu a Fundaţiei, care nu duce lipsă de cereri, ci a celor care ar putea beneficia de ele, în condiţiile unei informări corecte.

Desuetudinea presei care insultă

În anii cînd acţiunea represivă se afla la apogeu iar închisorile politice erau pline, ziariştii organului central „înfierau" „trădătorii" într-un limbaj de o mare violenţă, menit să trezească repulsie şi oroare faţă de cel incriminat. Citatele din Stalin sînt stupefiante nu numai prin violenţă, ci şi prin vulgaritate. Desigur, cînd au apărut scrisorile lui H.-R. Patapievici adresate lui Al. Paleologu, Cristian Tudor Popescu putea să nu fie un admirator. Putea chiar să fie revoltat de conţinutul ori stilul lor: dreptul său de cititor, de comentator. Ceea ce te duce însă cu gîndul la modul cum erau trataţi autorii neaflaţi „pe linie" în anii '50 a fost suita de epitete cu care Cristian Tudor Popescu l-a încriminat pe autorul ***Politicelor***.

M-am distanţat în articolul din numărul trecut de anumite afirmaţii ale lui Gabriel Andreescu, unele inexacte, altele nedrepte, la adresa lui Cristian Tudor Popescu. Însă replica redactorului-şef al *Adevărului* (articolul citat mai sus) depăşeşte orice măsură:

„Un anume Gabriel Andreescu, specimen a cărui simplă apropiere îţi dă senzaţia mînjirii cu ceva bălos şi rece ..."; *„scribălăul chircit în el însuşi ..."* etc.

Renunţ să mai continuu să exemplific, pentru că frazele sînt de nerepetat şi insultă hîrtia. Ele insultă nu doar pe cel căruia îi sînt adresate, ci şi pe cel care, din păcate, le-a scris.

Nu pot decît să regret că în continuarea unei polemici lungite peste măsură, în care cei doi parteneri repetă, cu tot mai multă agresivitate, aceleaşi idei, Octavian Paler îl gratulează cu astfel de fraze pe Gabriel Andreescu („Categoria Severin", *România liberă*, 3 decembrie 1990):

„Trec şi peste dificultăţile sale de exprimare care-l împiedică să-şi ascundă complexele, de unde recursul la un limbaj ce-ţi inspiră, în egală măsură, milă şi silă".

Concluzii (bine ştiute)

1. Violenţa naşte violenţă şi agresivitatea este contagioasă.

2. Trecutul ne pîndeşte încă, închircit, în clişeele de limbaj, în gesturile scăpate de sub control.

3. În timp ce nimeni nu mai poate controla această polemică, pentru a o întoarce pe calea cea bună, adică a confruntării de idei, guvernul Ciorbea, cu ministrul său de Externe Adrian Severin, a fost anunţat .

4. Presa a participat din plin la căderea guvernului Văcăroiu, dar trebuie să renunţe să pună şi miniştrii în guvernul Ciorbea – guvern cu declarată responsabilitate politică.

Etc.

P.S. Articolul meu din numărul 49, scris pe aceeaşi temă şi intitulat „O trăsătură neeuropeană: aroganţa elitei", anunţa în final: *„Voi încerca să revin la acest subiect în numărul următor pe marginea unui dosar polemic, din păcate mult mai mare"*. Dosarul polemic mult mai mare privea articolul lui Cristian Tudor Popescu, intitulat „Înfrîngerea unei idei", apărut sîmbătă 30 noiembrie, după ce textul meu fusese scris. Articolul lui Octavian Paler avea să apară marţi 3 decembrie, în aceeaşi zi ca şi revista „22". Reproşurile lui Gabriel Andreescu privind „tăcerea" mea ţin, din păcate, de o mai generală lipsă de atenţie faţă de cei cu care polemizează.

Res Publica

(Urmare din pagina 5)

plifică viaţa profesorilor şi chiar pe a studenţilor: nu intri în biroul unui coleg fără să te asiguri că te poate primi la ora aceea – ceea ce îndeobşte înseamnă că vorbeşti cu secretara lui şi-ţi iei un *rendez-vous*, că înţelegi că nu are nimic împotriva ta dacă-ţi spune că peste un sfert de oră are altă întîlnire, că nu te superi dacă marţi nu poate să bea cu tine o cafea şi te roagă să o amîni pentru miercuri pe seară, şi aşa mai departe. Confuzia sistematică între timpul public şi cel privat, între chestiunile publice şi cele private, între urgent pentru mine şi urgent pentru ţară riscă să complice existenţa tuturor.

În 1990, am ajuns pentru prima dată în America, la invitaţia Fundaţiei Getty, care părea atunci că se preocupă de soarta monumentelor istorice şi de artă din România; s-a dovedit mai apoi că disponibilitatea fundaţiei nu era chiar atît de mare, dar asta e altă poveste. Şocul cel mai pregnant a fost – vreau să cred, nu doar pentru mine – programul întîlnirilor, faimoasa *schedule*, alcătuită cu un profesionalism impecabil, care calcula şi minutele în care puteam parcurge drumul de la hotel la sediul fundaţiei, şi timpul de *coffee-break*, şi cît ne trebuie ca să ne dregem vocea înainte de a face o intervenţie. Nu pot spune că mi-a plăcut să fiu „sistematizată" aşa, dar am şi învăţat o lecţie; pînă în ziua cînd, la Malibu, unde se află şi Muzeul Getty, dar şi atelierele de restaurare, persoana care ne primea a vrut să ne arate doar atelierele şi nu muzeul, repetînd cu insistenţă: *„I was expressly told NOT to show you the collections"*. Aici am redevenit toţi exponenţi ai unei societăţi libere şi încă revoluţionare – şi am obţinut cele trei ore pentru vizitarea minimală a colecţiilor.

Est modus in rebus: temperarea excesului de „management" trebuie să se armonizeze cu temperarea excesului de raporturi informale, în respectul reciproc şi în respectul unor instituţii care au, în fine, şansa istorică de a nu mai reprezenta o entitate străină şi abstractă – ei, ceilalţi, duşmanii – şi de a deveni respectabile pentru că sînt respectuoase. Sigur că nu e normal ca funcţionara de la ghişeu să mănînce în timp ce-mi vorbeşte, dar nici nu e normal să nu aibă o pauză clar definită pentru a putea mînca sau bea o cafea. Sigur că nu e normal ca secretara ministrului să plece de la program ca să facă piaţa, dar condiţia necesară pentru această disciplină este să n-o trimită doamna ministru să-i facă ceva cumpărături. Ştii-vom oare să păstrăm dreapta măsură între Scylla protocolului vid de alt sens decît cel al gratificării propriilor orgolii şi Charibda informului, a balcanismului perpetuu, a telefonului arab şi a excesului de familiaritate? Fiindcă, dacă nu începem măcar, în anii aceştia, construcţia instituţională sistematică, pierdem şi prea mult timp, şi şansa unei raportări mai corecte la binele public.

GABRIEL ANDREESCU

Indignare, înţelepciune? I

PE MARGINEA POLEMICII DINTRE GABRIEL ANDREESCU, OCTAVIAN PALER ŞI CRISTIAN TUDOR POPESCU

Există în articolul d-nei Adameşteanu privind „aroganţa elitei" o observaţie de necontestat: greşeala de a-i fi atribuit lui Cristian Tudor Popescu vina pentru articolul „Fir-ai al dracului majestate!". Îmi amintesc şi acum cît de oripilat am fost citind în *Adevărul* acel îngrozitor text. Cum a fost posibil să îl asociez, acum două săptămîni, cu Cristian Tudor Popescu, mi-e greu să înţeleg. Probabil agresivitatea limbajului său mi-a produs un scurtcircuit în memorie. Dar o explicaţie de acest gen nu scuză. Dincolo de fondul problemei, regret, evident, greşeala şi sînt primul care simt nevoia să cer scuze celui incriminat **pentru acea confuzie**.

Faptul că şi d-na Adameşteanu, ca redactor-şef al revistei, a remarcat confuzia mea intră şi el în tradiţia deontologiei profesionale pe care „22" merită să o apere.

Dar să merg mai departe. Redactorul-şef al revistei „22" mi-a reproşat *„formulările jignitoare"* la adresa celor cu care polemizez, expresie, desigur, a „aroganţei" mele, subiect al articolului din numărul trecut. Aici sînt însă, cred eu, cîteva întrebări de pus **în legătură cu intervenţia domniei sale**, pe care textul d-nei Adameşteanu pare să nu le fi avut în vedere. Prima întrebare: sînt calificativele mele motivate? A doua: sînt ele pe măsură? A treia: sînt ele acceptabile? A patra: cum poate fi înţeleasă replica d-nei Adameşteanu?

Voi încerca să reflectez la întrebările anterioare, nu neapărat pe rînd şi nu neapărat separat.

Articolul „Presiunea asupra Minsterului de Externe a început" a fost gîndit după ce numirea ca probabil premier a lui Victor Ciorbea şi anunţul că Adrian Severin va deveni, posibil, ministru de Externe mă asigurau de un viitor guvern cel puţin decent, în politica internă, şi capabil să se adapteze rapid la spiritul relaţiilor euro-atlantice, în cea externă. Avusesem ocazia să cunosc prestigiul lui Severin în lumea diplomatică. El se sprijinea pe relaţiile din cadrul Internaţionalei Socialiste şi mai ales pe activitatea de la Consiliul Europei. În România este cunoscută rezoluţia privind vinovăţia comunismului pe care Adrian Severin a iniţiat-o şi finalizat-o. Puţini ştiu însă că a devenit Raportor al Consiliului Europei pe tema atît de delicată a serviciilor de informaţii. Datorită activităţii din cadrul comisiilor de investigaţie ale CE în Cecenia, a primit şi responsabilitatea să creioneze o politică a CE în domeniul exploziv al autodeterminării popoarelor şi secesiunii. Cu această ocazie, Comitetul de Afaceri Politice al Consiliului Europei m-a solicitat să particip la elaborarea unui studiu pe tema autodeterminării şi secesiunii, ca bază a viitoarei rezoluţii „Severin". Discuţiile pe care le-am avut, drept urmare, cu Adrian Severin au fost excelente, definitivîndu-mi aprecierea. Dar ceea ce m-a convins cel mai mult că de prezenţa lui Adrian Severin la conducerea MAE depinde şansa României *„de a sări în barca europeană"* au fost: consecvenţa cu care s-a exprimat ca apărător al drepturilor omului; luciditatea cu care a tratat tema relaţiilor cu ţările vecine, şi în special cu Ungaria; mai general vorbind, curajul opiniilor, o floare atît de rară pe malurile dîmboviţene.

Şi, iată, pe un astfel de fundal de aşteptare apare textul mustind de violenţă şi falsificare al lui Cristian Tudor Popescu, apoi reluarea de către *România liberă* a temei regiunilor foste româneşti din Ucraina, noua ieşire a lui Octavian Paler în acelaşi cotidian etc. Oameni care nu ştiu mai nimic despre problemele de politică externă şi care reduc viaţa unei societăţi de 23 de milioane de oameni la obsesii private puteau să dea peste cap victoria din 17 noiembrie! Nu exista oare pericolul ca, sub presiunea unor mass-media capabile să blocheze ascensiunea lui Severin, un nou ministru de Externe, ţărănist, să înceapă din nou cu ameninţarea ungurilor, cu „daţi-ne înapoi teritoriile" şi toate stereotipiile care ne-au produs atîta rău? În acel moment nu fuseseră lansate importantele declaraţii de politică externă ale lui Emil Constantinescu, în primul rînd opiniile din timpul întrevederii cu Kucima, despre urgenţa unui tratat cu Ucraina, pornind, firesc, de la recunoaşterea frontierelor. Aceste declaraţii, care aduc siguranţă în politica externă a României, m-ar fi liniştit.

Dar situaţia era neclară în momentul începerii campaniei anti-Severin. Aici este, cred eu, prima greşeală pe care o face d-na Adameşteanu, subestimînd anvergura disputei. Atacul împotriva lui Adrian Severin este doar parte din procesul pe care *Adevărul* l-a intentat ideii că România se poate comporta firesc, după normele ţărilor civilizate. Din acest punct de vedere, *Adevărul* nu are *„voci mai multe"*. Este impresionant de consecvent. Tendinţa obsedantă spre conflict a cotidianului avantajează politica rusească în regiune.

În general, nu cred în utilitatea folosirii de scenarii pentru a explica evenimentele. Dar în chestiuni de o asemenea sensibilitate nu ai dreptul să rămîi la codul bunei-credinţe. Există o linie perversă a politicii ziarului, care trebuie arătată public cu degetul. Placa turnantă a politicii antimaghiare a ziarului este Dorin Suciu, aflat în Ungaria pe bani guvernamentali, dar corespondent al *Adevărului* şi al TVR. Articolele şi corespondenţele din ziar pe care cel numit le trimite de la Budapesta deformează permanent datele, le prezintă cu părţialitate, introduc o mulţime de semnale parazitare. Orice analist poate vedea că ne aflăm în faţa unor procese de intoxicare, nu a unor păreri subiective.

Prin Dorin Suciu ajungem la conexiunea dintre Traian Chebeleu, de la preşedinţia României, şi ambasada română din Ungaria, unde d-l Chebeleu are oamenii lui. Dorin Suciu „returna" politica de la acest înalt nivel în ţară prin *Adevărul* şi Televiziunea Română. Intoxicarea opiniei publice se face, de cele mai multe ori, prin ziarişti manipulaţi. **Domnul Suciu dezinforma nu pentru că ar fi fost subiectiv şi nici pentru că ar fi fost manipulat.** În decembrie 1995, fiind la Budapesta, am primit vizita surprinzătoare a domnului Suciu, care a vrut, nici mai mult nici mai puţin, să-mi ofere bani! Care „ziarist" oferă bani din admiraţie pentru ce fac eu pentru prietenia româno-ungară (cum se exprima domnia sa)?

Nu am nici un argument să susţin că d-l Cristian Tudor Popescu scrie ce îi comandă d-l Suciu, ambasadorul României în Ungaria ori d-l Chebeleu. Problema d-lui Popescu este alta. Apărîndu-l pe redactorul-şef al ziarului *Adevărul*, d-na Adameşteanu fa-ce, după opinia mea, o dublă greşeală.

Mai întîi, pentru că se solidarizează implicit cu jurnalistica practicată de *Adevărul*. Apoi, pentru că legitimează limbajul incalificabil al acestui ziarist-literat.

Faptul că *Adevărul* din ultimii ani *„a avut o importanţă imposibil de negat în rezultatele votului din toamna lui 1996, prin multe din editorialele sale pe teme economice şi sociale"* nu poate scuza încălcarea brutală a deontologiei profesionale de către acest ziar. Nu ai circumstanţe atenuante, dacă treci pe zebră peste un pieton, pentru că pînă la stop ai păstrat viteza legală. Felul în care *Adevărul* minte pe faţă şi gradul în care obişnuieşte opinia publică cu un limbaj al urii, cu agresivitate, sînt cu totul inacceptabile într-un stat civilizat.

Mi se pare o chestiune şi mai discutabilă, de discernămînt, mîna pe care d-na Adameşteanu i-o întinde lui Cristian Tudor Popescu, vorbind despre el ca despre un *„bun jurnalist"*, un *„pamfletar redutabil"*. Deşi o observaţie de profunzime, care ajută la calificarea faptelor, face chiar Gabriela Adameşteanu. Este greşit, remarcă domnia sa, să iei ca model polemiştii redutabili ai literaturii române, gen Arghezi, *„pentru că acum este altă epocă şi cuvintele se cuvin cîntărite"*. Marea problemă a d-lui Cristian Tudor Popescu, pe care am anunţat-o fără s-o numesc, este **cruzimea. D-l Popescu este un om crud.** Semnul acestei cruzimi m-a indignat cel mai mult în articolele sale. Uitaţi-vă la formulări: *„tenacitate de rozător care, dacă îşi înfinge colţii într-un ciolan cărnos, nu mai poate fi descleştat decît printr-o injecţie în cap* (despre Adrian Severin)". Din cîte percep eu psihologia cuiva, din ceea ce scrie – şi d-na Adameşteanu ştie foarte bine: textul spune enorm, chiar dacă nu totul, despre psihologia autorului –, categoria pe care o reprezintă d-l Popescu i-a alimentat, de-a lungul timpului, pe gestapovişti şi armata lui Pol Pot. Reacţia precisă a lui Andrei Cornea la jurnalistica *Adevărului* (intitulată „Jurnalism uneori deplorabil") reflectă, cred eu, capacitatea apreciatului eseist de a sesiza rinocerii.

E adevărat, şi cruzimea face parte din viaţă. Dar este o gravă eroare să oferi circumstanţe atenuante de genul: bun pamfletar, autor apreciat de *science-fiction* etc. unui ziarist care a transformat pagina publică în scenă a furiilor sale private.

Şi ce să spun despre modul în care d-na Adameşteanu înţelege să ne vorbească despre *„emoţia care se simte la lectură"*, despre *„nepotrivirea de a vorbi la un prezent etern despre antimaghiarismul său* (al lui C.T.P.)", numind, amabil, *„greşeli"* excesele celui care-l numeşte pe d-l Severin *„bursuc veninos"*, iar pe mine mă tratează drept *„un specimen a cărui simplă apropiere îţi dă senzaţia mînjirii cu ceva bălos"*, *„scribălău chircit"* etc.? Eu cred, din contră, că ceea ce avem de sesizat din stupefianta diferenţiere de standarde cu care lucrează Gabriela Adameşteanu este vanitatea categoriei literaţilor, care îi face imuni la ororile unor confraţi, dar îi pune spontan în mişcare în apărarea vreunuia din ei, contestat.

Perfect se recunoaşte acest model şi în tratarea cazului Paler. Faptul că d-na Adameşteanu îl declară pe cel care scrie *„I-am explicat d-lui Andreescu ca unui african"* drept un *„european moderat, nici măcar eurosceptic"*, iar discursurile mele pentru respectarea unei legislaţii europene în materia drepturilor omului le consideră ca *„înţepenite discursuri pro-Vest"*, care au înlocuit *„discursurile oficiale de tip ceauşist"*, mi se pare un ciudat contrapunct la dorinţa domniei sale de respect universalist. Iar faptul că redactorul-şef al revistei GDS tace cînd d-l Paler mă asociază *„cu ifose de semidoct fudul ce-şi duce un mic piedestal în servietă"*, declarînd că limbajul meu inspiră *„milă şi silă"*, şi în acelaşi timp îşi exprimă public nemulţumirea faţă de replicile mele, care *„vorbesc de la sine despre modul lipsit de respect în care este tratat un partener de discuţie"*, constituie o bună demonstraţie pentru *„scrupulul de obiectivitate"* pe care-l reclamă. Ceea ce mi se pare semnificativ însă nu este lipsa de colegialitate, care, „dacă nu este – cum s-ar zice – nu există" şi, evident, nici ierarhiile personale, la care are tot dreptul. Asimetria reflectată de acest comportament arată ceva mai important, anume: cum funcţionează solidarizarea unei grupări profesionale bovarice – poeţi, romancieri, foşti critici de artă etc. –, avînd încă o prezenţă dominantă în mass-media şi ale cărei pretenţii nu mai au cum face faţă, firesc, tuturor solicitărilor presei moderne.

HUMANITAS
Cartea care dăinuie

NOUTĂŢI HUMANITAS
în pregătire pentru cadourile dv. de Sărbători:

ALBERT EINSTEIN
Cum văd eu lumea • Teoria relativităţii pe înţelesul tuturor

Reunite într-o nouă ediţie, două titluri de Einstein adresate marelui public, care au înregistrat la prima lor apariţie (1992) un important succes de librărie. (416 pp., 13.900 lei)

•

LANSARE
la Librăria Humanitas / Păsajul Kretzulescu
Joi 12 decembrie, ora 17

VLAD ZOGRAFI
Isabela, dragostea mea
(Editura Unitext)

Prezintă
VICTOR SCORADEŢ • MARIAN POPESCU • AL. DABIJA

ADRIAN SEVERIN

De la o diplomaţie defensivă şi formalistă

– Interviu realizat de GABRIELA ADAMEŞTEANU –

Citez din *Lacrimile dimineţii*, cartea dv. memorialistică, apărută în 1995, despre perioada '90–'91: *„Politica externă a României s-a caracterizat prin imobilism, schematism şi lipsă de imaginaţie. Timidă şi lipsită de orizont în probleme strategice, tranzacţionistă şi echivocă în acţiunile tactice, diplomaţia noastră ne-a anulat în mare măsură acţiunile şi a ratat aproape fără excepţie şansele. Începînd cu nefericitul Tratat de prietenie încheiat cu fosta URSS şi terminînd cu neinspirata tratare a Moldovei ca stat distinct, prin deschiderea unei ambasade la Chişinău, episoade între care se situează penibilele ezitări în problema războiului din Golf – cînd Ministerul Afacerilor Externe a fost pe punctul de a-l convinge pe preşedintele Ion Iliescu să ia poziţie împotriva SUA (...) şirul gafelor monumentale săvîrşite de România în plan internaţional a fost neîntrerupt“. Cum aţi caracteriza politica externă a României, pe care o veţi primi la „cheie“, ca ministru de Externe?

Eu sper ca în curînd să putem vorbi mai mult de ceea ce va face noul guvern şi mai puţin de ceea ce se poate critica la cel precedent. Mi se pare moral şi practic să criticăm guvernul atunci cînd este la putere şi să-l lăsăm în pace atunci cînd nu mai este.

Dar trebuie să vedem ce preluaţi pentru a ne da seama de ceea ce veţi face dv.

Sigur că da. Analiza trecutului este importantă pentru a face diagnosticul momentului actual şi pentru a evita greşelile acestui trecut. În programul de guvernare (nu ştiu dacă s-a preluat această formulă) propuneam să includem ideea că guvernul Ciorbea va trece de la o diplomaţie defensivă, şi în mare măsură formalistă, la o politică externă activă şi pragmatică. Din păcate, noi am fost în aceşti ultimi ani prizonierii stilului reactiv în politică. Am continuat vechea politică de dinainte de '89, care se realiza pe principiul „participăm, dar nu ne băgăm“. Eram prezenţi la toate întîlnirile internaţionale, însă fără să avem un punct de vedere. Ideea că noi sîntem o ţară mică, prăpădită, care trebuie să fie prietenă cu toată lumea, neluînd poziţie critică faţă de nimeni, este, după părerea mea, şi păgubitoare, şi neconformă cu posibilităţile României. România este o ţară dintre cele mai mari în categoria ţărilor mijlocii. În categoriile Consiliului Europei, România face parte, pe criteriul cantitativ, din categoria a doua, după ţări foarte mari, cum ar fi, de pildă, Germania, Franţa sau Spania. În acelaşi timp, trebuie să înţelegem un lucru: că a fi prietenul tuturor este egal cu a fi prietenul nimănui. Şi sesizezi că n-ai prieteni, de fapt, în momentele dificile. Trebuie, de asemenea, să înţelegem că, dacă dorim drepturi, trebuie să ne asumăm obligaţii. Iar obligaţiile pe care ni le asumăm trebuie să fie şi ele proporţionale cu potenţialul ţării, care, repet, nu este mic. Nu vreau să afirm în nici un caz că urmărim să devenim inamicul cuiva. E de dorit chiar să nu avem inamici defel. Dar trebuie să înţelegem că interesele noastre specifice sînt şi pot fi mai bine servite în alianţă cu anumiţi factori care acţionează pe plan internaţional. Aş adăuga aici şi ideea că succesele de public ale politicii externe trebuie să înceteze a mai fi un alibi şi o acoperire pentru insuccesele politicii interne. Noi am avut un şir de succese diplomatice, aşa cum le-am prezentat, dar mici. Desigur că sînt ţări care, în mod evident, au alte interese decît interesele României, iar acele ţări, apărînd interesele lor, s-ar putea să vină în contradicţie cu interesele noastre. Dar de aici şi pînă la a vorbi despre o conspiraţie împotriva noastră este o cale foarte lungă. Politica externă trebuie să dea semnale clare pentru guvernul în funcţie asupra a ceea ce trebuie să facă în politica internă, spre a-şi cîştiga prestigiul internaţional. Şi aceasta nu de dragul prestigiului, ci de dragul unor aliaţi care să fie alături de noi în momentele de nevoie.

Să armonizăm interesele româneşti cu cele ale spaţiului euro-atlantic

Ce aliaţi poate viza România?

Probabil că nu aşa trebuie duse lucrurile, pentru afirmarea publică a unei „liste scurte“. Cred că, în primul rînd, trebuie să ne coordonăm cu marile democraţii, pentru a vedea în ce măsură interesele noastre în lume pot să fie armonizate cu interesele lor. Nu se pune problema, şi eu n-am făcut-o niciodată (de aceea şi contest acuzele care mi se aduc în această privinţă), ca să abandonăm interesele româneşti pentru interesele euro-atlantice, ci se pune problema să **armonizăm** interesele româneşti cu cele ale spaţiului euro-atlantic. Integrarea o facem pentru că avem interesul **noi** s-o facem, şi nu pentru că vrem să ne subordonăm aspiraţiilor altora. Trebuie să dăm un conţinut cu totul nou şi o atenţie mult mărită relaţiilor noastre cu vecinii. Sîntem interesaţi din punct de vedere al securităţii, din punct de vedere economic, chiar din punct de vedere cultural, să avem asemenea relaţii. Sînt convins că, îmbunătăţind relaţiile cu vecinii, vom putea să mărim, de pildă, şansele acceptării noastre în primul val în NATO. Ori să dinamizăm procesul restructurării noastre economice şi să dezvoltăm economia noastră de aşa manieră, încît să devenim mai compatibili cu UE şi să mărim şansele noastre de a ne integra mai repede în UE.

Dacă am rezuma, pentru că dv. aveţi acest talent de a rezuma o situaţie, ce aţi spune despre moştenirea pe care v-o lasă Teodor Meleşcanu? Preluaţi o moştenire proastă? Una mediocră? Una foarte bună?

Nu vreau să-i caracterizez în felul acesta moştenirea. Încercînd totuşi să fiu sintetic, pot spune că, după părerea mea, diplomaţia română a realizat performanţe în timpul ministeriatului Meleşcanu, iar politica externă română a realizat contraperformanţe în timpul ministeriatului Meleşcanu. În măsura în care, aşa cum spuneam, România este o ţară fără aliaţi (sau cu aliaţi care au încă suspiciuni

faţă de noi), aceasta este o contraperformanţă. Iar suspiciunile acestea mi se pare că sînt rezultatul unei anume politici duplicitare, de care nu se face vinovat ministrul de Externe, ci întreaga guvernare a acestor patru ani. O guvernare de la care moştenim nişte declaraţii foarte bune privind orientarea noastră către Vest şi moştenim neîncrederea consecutivă faptului că aceste declaraţii au acoperit o politică internă care ne-a orientat în sens exact contrar.

Nu înţeleg distincţia între minoritatea română şi minoritatea moldoveană în Ucraina

Preşedintele Constantinescu a spus că una din priorităţile noastre în politica externă este semnarea Tratatului cu Ucraina. Unul dintre reproşurile care vi s-au făcut în presă priveşte faptul că aţi votat contra Ucrainei în momentul primirii ei în Consiliul Europei. Nu credeţi că aceasta va constitui un impediment în negocierile Tratatului cu Ucraina?

Întrebarea îmi convine de minune, pentru că informaţia este falsă. N-am votat **împotrivă**, am votat **pentru**. Am fost unul dintre cei care au solicitat accelerarea procesului de primire a Ucrainei în Consiliul Europei. Suveranitatea şi independenţa ei sînt extrem de importante pentru echilibrul regional, în care noi avem un interes strategic direct. Este foarte adevărat că, în momentul în care s-a pus în discuţie raportul final pentru acceptare, consecvent principiilor pe care trebuie să le apărăm în permanenţă, am arătat că încă mai sînt o sumă întreagă de standarde de realizat în Ucraina. Şi am spus că dacă nu aş face o asemenea declaraţie, aş considera că România a fost discriminată, pentru că nu se poate ca României să i se spună că mai are standarde de îndeplinit şi altora, care încă nu au ajuns nici la nivelul României, să nu li se atragă atenţia în această privinţă.

La ce se refereau aceste standarde?

La adoptarea Constituţiei, la separaţia puterilor în stat, la demilitarizarea instituţiilor civile ale statului, la pedeapsa cu moartea ş.a.m.d.

Referitor la situaţia minorităţii române aţi avut vreo precizare?

Nu a fost o precizare, ci, mult mai important decît atît, a fost o preocupare. După primirea Ucrainei, pentru care am votat favorabil, cu menţiunea respectivă, am avut onoarea să conduc delegaţia Consiliului Europei în Ucraina. În calitate de conducător al delegaţiei (ceea ce cred că este un lucru bun pentru România), am avut întîlniri cu preşedintele Kucima şi cu ministrul de Externe, precum şi cu alţi membri ai guvernului Ucrainei. Cu ministrul Justiţiei, care a fost şi parlamentar înainte în Consiliul Europei, am şi relaţii personale amicale, nu numai relaţii oficiale. În acest context, eu am ridicat, ca o problemă importantă, problema românilor din Ucraina. Acolo sînt cîteva aspecte. Pe de o parte este vorba de repatrierea şi despăgubirea românilor deportaţi în timpul regimului sovietic. Iniţial, Ucraina se preocupa de repatrierea şi despăgubirea nemţilor şi tătarilor. Eu am spus că, în afară de aceştia, trebuie să fie sprijiniţi pentru repatriere şi românii deportaţi, după cum trebuiau trataţi la fel şi ucrainenii deportaţi sau alte etnii care au suferit acelaşi regim. În al doilea rînd era vorba de recunoaşterea calităţii de populaţie băştinaşă pentru românii din Ucraina, aceasta însemnînd o sumă întreagă de drepturi recunoscute de legile ucrainene pentru cei care locuiesc pe teritoriile lor strămoşeşti şi nu au venit ca o formă oarecare de emigraţie.

O minoritate naţională...

Deci să li se dea dreptul de minoritate naţională şi să li se recunoască dreptul de a-şi păstra identitatea şi de a primi sprijin din partea statului pentru păstrarea ei. Apoi era vorba de o problemă delicată a distincţiei care se face între minoritatea română şi minoritatea moldoveană din Ucraina. Eu n-am reuşit să înţeleg criteriile acestei distincţii, fiindcă fiind vorba de o minoritate definită pe criteriul etnic nu putem să considerăm că români sînt numai cei din Bucovina de Nord şi moldoveni sînt cei din Hotin. Dacă românii ar fi trataţi într-o singură minoritate, ei ar fi cam a treia, în ordine de mărime, nivelul întregii Ucraine. Dar aşa, ajung la minorităţile cele mai mici – mi se pare, pe locul al optulea.

În negocierea Tratatului cu Ucraina veţi susţine introducerea Recomandării 1201?

Absolut. Eu am spus încă din momentele în ca această Recomandare era demonizată de toată mea aici că nu trebuie să uităm nici un moment România este profund interesată în îmbrăţişar acestui standard european, ţinînd seama de fap că România are în afara graniţelor sale cea mare minoritate din Europa. Chiar dacă este minoritate foarte tăcută. Dacă îi punem la un loc absolut toţi românii care se află în afara graniţ României, ei depăşesc numărul ungurilor, care regulă, sînt socotiţi drept cea mai mare minori din Europa. În aceste condiţii, Recomandarea 1 este pentru noi un standard care trebuie apărat atît mai mult cu cît, am spus-o de la început, punctul vedere al Constituţiei noastre şi al leg ţiei României, ea nu ridică nici un fel de probl deosebite, întrucît nu acreditează nici ideea dre rilor colective, nici pe aceea a autonomiei terito pe criteriul etnic.

În privinţa relaţiilor cu vecinii, vi se reproşeaz asemenea, că aţi votat în Consiliul Europei c Turciei, ce s-a manifestat ca un aliat al României ş ar putea sprijini şi intrarea României în NATO.

Eu, la vremea respectivă, sesizînd faptul că tidele de guvernămînt încearcă să folosească ac problemă spre a crea o nouă diversiune împ mea, am trimis d-lui ministru Meleşcanu o scr deschisă destul de lungă, în care mi-am exp punctul de vedere. Votul meu nu a fost în n caz dat pentru excluderea Turciei din Consili ropei, ci doar în favoarea unei rezoluţii care co încălcări ale drepturilor omului în Turcia şi guvernului turc să remedieze aceste încălcăr buie să vă spun că inclusiv unii membri ai del turce, şi mă refer la membrii din grupul soc mocrat, au acceptat că acele încălcări exist ele nu pot fi tolerate. Desigur, lor le-a venit gr

Delegaţia Turciei a cerut să i se acorde un ră oarece aveau în vedere schimbări legislative.

Răgazul li s-a acordat exact prin această re Şi la construirea soluţiei de compromis am co direct, în calitate de vicepreşedinte al grup cial-democrat, calitate pe care o deţineam la respectiv.

la o politică externă activă şi pragmatică

Un parlamentar din opoziţie se comportă altfel decît un ministru chiar dacă persoana e aceeaşi

O mai aveţi şi acum?

Nu, acum e altă legislatură. Dar pentru ca să fiu eficient în susţinerea soluţiei de compromis a trebuit să fiu ferm în susţinerea principiilor. Pe de altă parte, în calitate de lider – în acel moment – al grupului social-democrat, a trebuit să urmez decizia grupului respectiv. Ar fi fost cu totul surprinzător şi nepotrivit să mă ridic împotriva tuturor social-democraţilor din Europa într-un moment în care, din păcate, nimeni nu putea susţine că, principial, criticile nu erau justificate. Pe de altă parte, am spus două lucruri importante. Sînt unul dintre cei mai mari prieteni ai Turciei – şi Turcia o ştie. Dar tocmai pentru că sînt prieten nu pot să renunţ a-i arăta greşelile pe care le face şi principiile pe care le încalcă. În cele din urmă, Turcia a înţeles demersul meu, cu atît mai mult cu cît am contribuit eu însumi la găsirea unei soluţii de compromis; în schimb, delegaţia noastră a fost nevoită să suporte consecinţele negative ale acestei atitudini, care nu a fost europeană.

Ce înseamnă „consecinţe negative"?

De pildă, marginalizare... Să vă dau un exemplu concret. Acest vot al PDSR a fost şi el avut în vedere atunci cînd s-a respins acceptarea sa în Internaţionala Socialistă. Noi vorbeam de aliaţi, desigur că sînt ţări care ne sînt prietene şi care ne susţin în Europa. Dar aceste ţari nu au ajuns la starea de aliat, pentru că ele continuă să ne suspecteze, şi pe bună dreptate, din cauza unor atitudini de acestea duplicitare – în fond, neprincipiale. Sprijinind principiile, vom avea întotdeauna aliaţi.

Sînteţi sigur?

Da, da, sînt absolut sigur de asta.

V-aţi gîndit că s-ar putea să vă treziţi, în calitatea dv. de ministru de Externe, într-o situaţie dilematică: de pildă interesele României să fie în contradicţie cu interesele, să zicem, ale Internaţionalei Socialiste?

Sesizarea problemei este valabilă. Există un anume, hai să-i spunem schematism în abordarea acestor probleme. În primul rînd, este neîndoielnic că între un parlamentar de opoziţie şi un membru al guvernului este o diferenţă foarte mare. Ca membru al opoziţiei, eşti **obligat**, nu numai că ai posibilitatea, să aperi marile principii. Opoziţia este şi trebuie să fie eminamente principială. Guvernul este obligat la pragmatism. Trecînd de la nivelul principiilor generale la nivelul proiectului de execuţie şi al execuţiei concrete, guvernul constată că, adesea, aşa cum se zice, diavolul se ascunde în detalii şi că rezolvarea acestor detalii impune anumite atitudini pragmatice care reprezintă nu mai puţin, în anumite momente, anumite abateri de la principii. Prin sinteza dintre acţiunea opoziţiei, critică şi principială, şi acţiunea guvernului, pragmatică şi flexibilă, se realizează, după părerea mea, în cele din urmă, soluţii care sînt, în acelaşi timp, şi practice, şi principiale. Şi din acest punct de vedere un parlamentar de opoziţie se comportă altfel decît un ministru, chiar dacă persoana, în cele două ipostaze este aceeaşi. Pe de altă parte, niciodată nu s-a pus problema ca un parlamentar integrat în structuri parlamentare europene să lucreze împotriva interesului său naţional. Numai că interesul naţional nu este aprioric. Interesul naţional este văzut de fiecare doctrină în alt fel. Sigur că interesul naţional ne conduce pe toţi. Numai că fiecare îl defineşte altfel. Sigur că sînt valori asupra cărora eu cred că există o unanimitate de factori, şi anume, integritatea teritorială sau suveranitatea naţională. Dar, vedeţi dv., unii consideră că prin oprimarea minorităţilor noi reuşim să salvgardăm integritatea teritorială, pentru că, dacă am da acestor minorităţi prea multe drepturi, integritatea teritorială ar fi ameninţată. Alţii consideră ca numai prin pacea interetnică se găseşte acea stabilitate internă care salvgardează graniţele şi garantează integritatea noastră teritorială. Deci, nu trebuie, în diferenţele de opinii, să vedem trădarea, de către unii, a interesului naţional. În momentul în care te duci într-o structură parlamentară, te alături nu acelora care sînt din aceeaşi ţară cu tine, ci acelora care împărtăşesc aceleaşi idei cu tine. Asta este regula oricărei structuri parlamentare. Şi în Parlamentul European, în Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, în Adunarea Parlamentară NATO. Te alături acelora care au aceleaşi idei cu tine şi începi să lupţi pentru o idee, pe care tu o consideri bună, inclusiv pentru interesul tău naţional. În momentul în care eşti ministru, de-abia atunci se poate spune că reprezinţi România, pentru că România ca entitate nu poate fi reprezentată de douăzeci de partide, ci doar de un singur guvern. Numai că nici de această dată nu trebuie să uităm că un guvern este rezultatul unor alegeri care au generat o anumită majoritate parlamentară. Acea majoritate parlamentară are o anumită viziune a interesului naţional şi guvernul pe care ea l-a format va apăra acea viziune a interesului naţional.

Printre alte motive ale eşecului politicii externe din perioada despre care aţi scris în „*Lacrimile dimineţii*" a fost existenţa mai multor factori de intervenţie în realizarea politicii externe a României şi ruptura conceptuală şi organizatorică între ei. Aceasta se va întîmpla şi de acum înainte? Politica externă va fi făcută de preşedinţie, împreună cu ministrul de Externe, Departamentul de integrare europeană...

Şi Ministerul Apărării are un rol cu privire la NATO şi la integrarea euro-atlantică. Dar eu zic că fiecare sau aproape fiecare minister are partea lui în integrare...

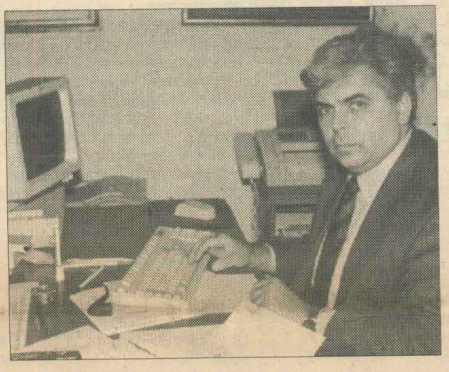

Structura politică a guvernului nu are din start probleme

Dacă preşedinţia vine dintr-o zonă creştin-democrată, dv. ca ministru de Externe veniţi din zona social-democrată. Credeţi că acesta va fi un avantaj sau dimpotrivă, se pot crea disensiuni între aceste centre?

Eu cred că, în ceea ce priveşte structura politică a guvernului care se formează, din start nu sînt probleme. De ce? Pentru că nu vorbim despre partide cu adevărat opuse, ca idei, ca doctrină, ca abordare, ci de partide care, pe anumite segmente au aceeaşi abordare, pe alte segmente au abordare complementară. Niciunde nu găsesc conflicte între doctrinele, valorile, ideile pe care le promovează unul sau altul dintre partidele membre ale coaliţiei. Mă refer aici la principalii poli, şi anume CDR şi USD. Deci, sub acest aspect obiectiv sau general global, nu cred că vor fi probleme. Desigur, o guvernare de centru dreapta-centru stînga, care se constituie acum în România, poate să aibă un avantaj, prin faptul că ea găseşte deschideri practic în toate direcţiile politice din Europa. Şi din lume. (Fac menţiunea că, de foarte multe ori totuşi, pe plan internaţional, lucrurile iau nişte aspecte puţin surprinzătoare. De pildă, guvernul socialist francez a avut mai bune relaţii cu guvernul creştin-democrat german decît cu guvernul social-democrat german.) Deci, din start nu sînt dificultăţi vizibile. Există însă posibilitatea, teoretică cel puţin, ca, într-un anumit moment, diferiţi factori de intervenţie în acelaşi domeniu, să aibă poziţii diferite. Aici, din două una: ori reuşeşti, prin dialog, să armonizezi aceste poziţii, ori se ia într-o manieră transparentă decizia în favoarea uneia dintre ele, urmînd ca ceilalţi să aibă, de asemenea, opţiunea între a urma decizia sau a părăsi guvernul. Ceea ce eu critic că s-a întîmplat în trecutul apropiat este faptul că s-a refuzat armonizarea poziţiilor, iar decizia s-a luat de o manieră netransparentă, ajungîndu-se la o adevărată concurenţă între diversii factori de intervenţie. Şi această concurenţă, mai ales atunci cînd a îmbrăcat, din partea preşedinţiei sau a cercurilor din jurul preşedinţiei, aspecte neloaiale, a devenit, de fapt, contrară, după părerea mea, intereselor naţionale.

Credeţi că veţi putea reînnoi MAE?

Orice organism poate fi, încet-încet, restructurat şi perfecţionat. Am foarte mari îndoieli în legătură cu corectitudinea modului în care au fost desemnaţi ambasadorii în special. Şi socotesc că trimiterea ca ambasadori a unor oameni de care nu mai era nevoie în politica internă nu este soluţia cea mai bună pentru promovarea intereselor româneşti în străinătate. Există o anumită atracţie, mai mult sau mai puţin justificată, pe de altă parte, pentru activitatea de politică externă şi aceasta face, într-un anume sens, concurenţa pentru ocuparea posturilor în domeniul relaţiilor externe foarte mare. Acesta în sine nu este un lucru rău, cu condiţia să existe o concurenţă loială.

Şi conştiinţa responsabilităţii acesui post, care, de fapt, e greu şi complicat.

Exact.

Cum se vor face numirile de ambasadori?

Potrivit Constituţiei, ele se fac de către preşedinte, la propunerea guvernului şi cu avizul Parlamentului. Dar eu socotesc că pentru viitor va trebui ca procedura de numire să fie mai transparentă şi cu adevărat mai concurenţială. De asemenea, ca procedura de avizare parlamentară să fie mai serioasă şi mai mult luată în serios, întrucît se ştie că au fost numiţi şi ambasadori fără a avea avizul Parlamentului. Cred că ne putem baza pe viziunea nouă a actualului preşedinte al României, care are nevoie, alături de noi toţi, de o reprezentare de calitate în străinătate şi nu numai de amici sau amici ai amicilor prezenţi în diverse misiuni diplomatice. Nu vreau să spun că fostul preşedinte ar fi procedat neapărat în această direcţie, dar, în orice caz s-a lăsat ca, de multe ori, astfel de procedee să fie promovate de unii care aveau interes în acest sens.

O ultimă întrebare scurtă despre cei 75.000 de dolari daţi în SUA, pentru lobby în favoarea României. S-a spus în presă că ei s-au dat pentru ca România să intre în GATT, unde însă ea se afla deja.

Acest contract de lobby care să prevadă clauza privind intrarea României în GATT nu există. Este regretabil că un director de ziar, căruia i-am atras atenţia asupra acestui lucru, mi-a spus că „*ştie lucrul acesta, dar că n-are nici un interes să facă precizarea şi să aducă ştirea corectă în atenţia publicului*". Deci, un asemenea contract de lobby care, printre altele, să prevadă şi primirea României în GATT nu există. Şi cei care vorbesc că el există ar trebui să-l arate, pentru că altminteri este o minciună dintre cele mai ordinare. Pe de altă parte, s-au încheiat contracte de lobby, la sume foarte mici, la vremea respectivă, în '90–'91. În anii din urmă, ele s-au încheiat la valoare de milioane de dolari. Nu cunosc eficienţa contractelor de milioane de dolari, care s-au încheiat în ultimii patru ani, dar contractele de lobby, ca şi alte contracte de servicii se încheie şi, fără îndoială, departamentele de specialitate din diversele ministere care le încheie trebuie să prezinte justificări pentru oportunitatea lor. Acţiunea de lobby în sine pentru promovarea intereselor româneşti în străinătate este, însă, indispensabilă şi ţări vecine nouă, cel puţin în anii '90–'91, cînd m-am interesat mai îndeaproape de această problemă, cheltuiau de zeci de ori mai mulţi bani decît am cheltuit noi în această direcţie. În ceea ce priveşte contractul respectiv, despre care se tot vorbeşte şi din care s-a plătit numai un avans de 75.000 de dolari, el s-a negociat de referenţii de specialitate şi s-a aprobat de conducerea guvernului.

Dv. în ce calitate aţi semnat?

Eu am semnat în calitate de ministru de stat pentru reformă, relaţii cu parlamentul şi informaţii publice. Deci, în calitatea mea, trebuia să semnez acel contract, pe care l-au pregătit, l-au negociat şi l-au aprobat cei în drept. Contractul în sine n-are nimic rău, datorită însă unor situaţii care s-au ivit pe parcursul executării lui, eu am indicat rezilierea lui. Din păcate, nimeni nu s-a referit pînă acum la această rezoluţie, care, dacă ar fi fost adusă în discuţie, ar fi arătat că am fost mai mult decît grijuliu cu banii ţării şi că atunci cînd mi-am dat seama că acest contract ar putea, în execuţia lui în continuare, să nu mai acopere, prin valoarea serviciilor primite, preţul plătit, am dispus terminarea lui. De aceea s-a şi plătit o sumă atît de mică, pentru că, după un studiu iniţial de fezabilitate, care a acoperit costurile, mi-am dat seama că excutarea în continuare nu ar mai aduce profiturile pe care noi le-am fi scontat. Deci el nu are absolut nimic ilegal.

ADRIAN CIOROIANU

VII

A.R.L.U.S. – o poveste cu intelectuali

Din numerele trecute:

• Bazele ARLUS (Asociaţia Română pentru Strîngerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică) au fost puse de către un grup de intelectuali, în seara zilei de 20 octombrie 1944, în casa profesorului universitar C.I. Parhon • O asemenea asociaţie mai existase în România: Petre Constantinescu-Iaşi – profesor universitar la Chişinău – înfiinţase în 1932 asociaţia Amicii URSS, după modelul unor asociaţii existente în mai multe ţări occidentale •

Primele activităţi (2)

Al doilea eveniment al lunii – în ordine cronologică, pentru că în ordinea importanţei este cel mai mare – este aniversarea din 21 decembrie, ziua în care marele Stalin împlineşte 65 de ani. **ARLUS** nu poate pierde această ocazie, unică în felul ei – în fond, este prima sărbătorire legală în România a titanului de la Kremlin; drept care va şi organiza, în acea seară de joi, la Opera Română, o mare festivitate. În deschidere, o orchestră dirijată de Matei Socor interpretează cele două imnuri naţionale, în perfectă concordanţă cu cele două mari tablouri care ornează scena – regele Mihai şi generalissimul Stalin. În sală sînt prezenţi toţi membrii de frunte ai asociaţiei şi o bună parte din guvern – inclusiv generalul Nicolae Rădescu. Generalul Dombrovschi, primarul general al Bucureştiului, este aşezat nu departe de gen. lt. Vinogradov. În loja oficială, Parhon, Stoilov şi Constantinescu-Iaşi îl au alături pe V.S. Kemenov. Cea mai înflăcărată şi mai întreruptă de aplauze cuvîntare – şi cea mai aşteptată, într-un anumit fel – aparţine Anei Pauker. Cu tot arsenalul retoricii cominterniste, presărînd cu dărnicie lozinci şi hiperbole, ea nu-şi dezminte patosul cu care era creditată. Dar momentul cel mai solemn al serii este citirea telegramei de felicitare pe care **ARLUS**-ul o trimisese, cu acest prilej, lui Stalin:

*„**ARLUS** – se spune –, sărbătorind cu însufleţire ziua Domniei Voastre, vă transmite un salut fierbinte. Intelectualitatea română şi întregul popor român sînt plini de admiraţie faţă de opera şi lupta eroicului popor sovietic şi de viteaza Armată roşie eliberatoare, care sub conducerea Domniei Voastre dă ultimele lovituri fascismului, salvînd omenirea, cultura şi progresul. Ideologia stalinistă de înfrăţire între popoare a învins ideologia fascistă a urei de rasă între popoare. Intelectualitatea română şi întregul popor român nu va înceta o clipă lupta pentru dezrădăcinarea ideologiei fasciste. Astăzi, sărbătorind ziua Domniei Voastre, vă asigurăm că **ARLUS** va milita pentru o prietenie sinceră şi eternă între poporul român şi poporul sovietic şi nu ne îndoim că vom izbuti. Trăiască Mareşalul Stalin, purtătorul culturii, progresului şi fraţiei între popoare!“.*

Peste cîteva zile, surprinzător sau nu, vine şi răspunsul; însuşi Stalin, conducătorul proletariatului mondial, va lăsa preţ de o clipă grijile sale planetare pentru a trimite două telegrame entuziaştilor arlusişti români. Prima era răspunsul la un mesaj anterior trimis de la Bucureşti; cea de-a doua era legată direct de sărbătoarea din 21 decembrie. Ambele telegrame – trimise pe adresa lui C.I. Parhon – au tonul rece şi sec al depeşelor oficiale:

„Domnului Parhon // vă rog să transmiteţi mulţumirile mele Asociaţiei conduse de dumneavoastră pentru salutul prietenesc primit. Năzuinţele dumneavoastră de a stabili o prietenie trainică între România şi Uniunea Sovietică vor fi întîmpinate în ţara noastră cu o adîncă simpatie. Doresc Asociaţiei cele mai bune succese în munca ei. // I. Stalin“, spune prima telegramă; iar a doua: *„Mulţumesc Asociaţiei pentru felicitările de ziua mea de naştere. Doresc succes în munca Asociaţiei îndreptată spre strîngerea relaţiilor prieteneşti între ţările noastre. // I. Stalin“.*

Răspuns care, pe C.I. Parhon cel puţin, îl aduce pe culmile emoţiei: *„Telegramele primite din partea Mareşalului Stalin reprezintă pentru mine **cele mai înălţătoare clipe ale vieţii mele*** **(subl. n.**; de reţinut că profesorul Parhon împlinise în octombrie 1944 vîrsta de 70 de ani, **n. A.C.)** (...) *Trebuie arătat tuturor necesitatea istorică pentru ţara noastră a unei colaborări din cele mai strînse şi a celei mai desăvîrşite prietenii între noi şi Uniunea Sovietică. Aceasta pentru strălucirea ţării noastre, spre binele tuturor celor care ne sînt dragi, spre binele întregului nostru popor“.*

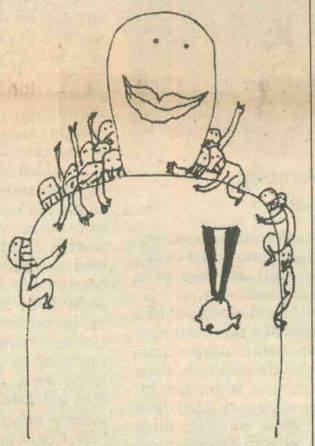

Agitatul an 1944 se termină pentru asociaţie într-o deplină armonie a plăcutului cu utilul. Mai întîi, un „Pom de Crăciun ARLUS“ la sediul instituţiei, prilej de bucurie şi recitări recompensate cu daruri pentru copiii membrilor. Iar ultimul eveniment, anunţînd un domeniu în care asociaţia se va evidenţia ca organizator în anii următori, este vernisajul din 31 decembrie al expoziţiei „Barbaria hitleristă“, expoziţie, în intenţie, itinerantă prin mai multe oraşe ale ţării, ale cărei exponate – în fapt, materiale propagandistice – erau aduse de la Moscova, graţie recent amintitului V.S. Kemenov. Faptul că multe din afişele şi materialele expuse erau în limba rusă nu putea diminua cu nimic, evident, plăcerea celor veniţi, în acea ultimă duminică a anului, la locul manifestării, sala Dalles din Bucureşti.

Un lucru era clar: **ARLUS** păşea cu dreptul în 1945.

*Autorul va fi recunoscător celor ce vor avea amabilitatea – sau, pur şi simplu, dispoziţia – de a-i transmite informaţii (directe sau mediate) legate de **ARLUS**, precum şi celor ce-i vor semnala eventuale erori sau inadvertenţe.*

DANIEL DĂIANU

Mersul transformării*

VIII

Din episoadele trecute:

• În analiza sistemelor postcomuniste, rolul istoriei şi al factorilor structurali este adesea subestimat • Fără infuzie masivă de capital din afară, o economie cu moştenire grea are foarte mari şanse să „mustească în suc propriu“ • Concilierea cerinţelor de eficienţă economică cu cele de realizare a unui grad necesar de coeziune socială va fi cel mai greu test de guvernare • Marea problemă a ţărilor postcomuniste este cum să edifice o politică de liberalizare şi, în acelaşi timp, să soluţioneze, fără a reînvia practica totalitară, probleme ce reclamă intervenţia statului • Deteriorarea condiţiilor macroeconomice în anul 1996 nu este de bun augur •

Pe termen mediu (2)

Dezvoltarea sectorului mic şi mijlociu poate fi încadrată în procesul de restructurare a economiei; existenţa viguroasă a acestui sector este condiţie *sine qua non* pentru ca economia românească să capete flexibilitate şi adaptabilitate la semnalele (şocurile) mediului extern. Sistemul bancar trebuie să joace un rol însemnat în acest scop, prin credite acordate în condiţii preferenţiale; ar fi oportună crearea unei (unor) bănci care să servească acest sector.

România are nevoie acută de o **politică agrară** care să valorifice imensul potenţial al acestui sector şi să fie un factor de fortificare a ţării din punctul de vedere al securităţii naţionale. Tendinţele în economia mondială indică agricultura (culturile de cereale în special) ca avînd perspective excelente pe termen lung, ceea ce ar trebui să fie un argument în plus pentru responsabilii români în elaborarea unei politici agrare. Această politică ar include atît favorizarea constituirii unor exploatări agricole viabile, cît şi realizarea unui mecanism de finanţare care să nu mai presupună injectarea de „bani tari“ în economie şi, deci, subminarea politicii monetare. Politica agrară trebuie să coreleze evoluţia preţurilor externe la produsele agricole exportabile (la cereale, de exemplu) cu preţurile de achiziţie interne şi să faciliteze constituirea de stocuri tampon.

Dezvoltarea infrastructurii este o necesitate absolută, iar politica pe termen mediu trebuie să acorde mare atenţie acestui domeniu. României i-ar fi foarte greu să-şi dezvolte infrastructura fără o participare serioasă a capitalului străin. Cu reţeaua de drumuri de care dispune în prezent, România nu se poate considera compatibilă cu spaţiul economic european.

Dezvoltarea turismului trebuie să fie o prioritate. România este o ţară excepţional dotată pentru industria de turism, iar rezultatele de pînă acum denotă cel puţin ignoranţă şi iresponsabilitate din partea decidenţilor. Ce poate fi mai grăitor cu privire la eşecul unei politici în aceşti ani decît faptul că balanţa de plăţi a anului 1995 indică un deficit de peste 170 milioane USD la capitolul turism. Pentru a redresa această situaţie, este nevoie de imaginaţie şi adoptarea de soluţii care să încurajeze implicarea capitalului din ţară şi străin.

Funcţionarea unei **politici sociale** pe termen mediu este o altă direcţie de acţiune şi nu cea mai puţin importantă. Precum am subliniat în mai multe rînduri în această introducere, responsabilii economici sînt aproape „condamnaţi“ să găsească soluţii pentru concilierea imperativelor de eficienţă cu cele de evitare a unor explozii sociale. Politica socială se cuvine să fie adaptată prin focalizarea pe segmentele cele mai defavorizate ale populaţiei.

Pe termen lung

Am în minte în primul rînd realizarea de creştere economică stimulată cu precădere de export. În acest scop, restructurarea – ca efort de durată – are de jucat un rol excepţional.

Exportul trebuie să fie rodul unei continue ameliorări calitative a producţiei naţionale, în sensul ridicării nivelului de prelucrare a resurselor.

În strînsă conexiune cu ţelul subliniat mai sus este aplicarea cu tenacitate a unei politici de **dezvoltare a capitalului uman ca efort educaţional**; capitalul uman este totuşi cel mai important activ al unei naţiuni. Oamenii politici ar trebui să se întrebe în fiecare dimineaţă *„cum să avem grijă mai bine de tinerii ţării?“*. Trebuie spus că, din acest punct de vedere, viaţa de familie are de jucat rolul principal; expresia „cei şapte ani de-acasă“, extinsă la întreaga perioadă de educaţie preuniversitară a tinerilor, poate da măsura unei etape fundamentale în forma capitalului uman.

Şi pentru că vorbim de viziune şi strategie, ar fi bine ca liderii ţării să ofere cetăţenilor un **proiect de societate**; simpla afirmare a dorinţei de intrare în UE şi NATO nu are suficientă valoare operaţională pentru masa mare de cetăţeni, chiar dacă se fac (şi s-ar face) eforturi intense de adaptare instituţională şi legislativă. Un proiect de societate s-ar materializa şi prin obiective de tipul: dublarea venitului pe locuitor, să zicem, în doisprezece ani, ceea ce ar semnifica un ritm de creştere reală a PIB-ului de circa 6% pe an. În acest scop, realizarea unui nivel ridicat al economisirii interne ar fi o premisă extrem de favorabilă.

Un proiect de societate ar trebui să identifice mijloace politice, sociale şi economice pentru dezvoltarea clasei mijlocii, pentru evitarea apariţiei (dezvoltării) unui stat clientelar şi controlat de o cleptocraţie, a proliferării căutării rentelor de poziţie. Proiectul de societate ar statua cu claritate şi apartenenţa la spaţiul de civilizaţie occidentală, dorinţa de integrare în structurile economice şi de securitate euro-atlantice. Strategia pe termen lung, proiectul de societate, ar trebui să-şi includă ca parametru de evaluare şi o distribuţie a veniturilor care să nu afecteze stabilitatea socială şi politică a ţării. Repet, acest deziderat nu vine împotriva spiritului liberal al procesului de transformare, dacă este conceput şi instrumentat ca factor de asigurare a coeziunii sociale, fără de care nu putem vorbi de stabilitate şi creştere economică pe termen lung.

Spaţiul economic românesc va fi supus din ce în ce mai mult presiunilor globalizării economice, intensificării concurenţei şi consecinţelor acestora pe plan social (fragmentarea socială). Prin urmare, un răspuns potrivit al economiei implică orientarea sa eficace către export, economisire înaltă ca factor de asigurare a unui grad satisfăcător de autosusţinere a creşterii şi un intens efort educaţional; viitorul este al entităţilor mari (societale), care posedă sau îşi dezvoltă un grad înalt de flexibilitate şi adaptabilitate. Şi din acest punct de vedere se va putea judeca proiectul de societate propus cetăţenilor români de elitele politice ale ţării.

Sper ca înţelepciunea, capacitatea de învăţare, inspiraţia şi flerul elitelor politice autohtone să facă posibil un mers al transformării cît mai favorabil României. Aspiraţia seculară a românilor către modernizarea ţării, ca şi numărul celor care doresc integrarea acesteia în structurile euro-atlantice reprezintă mai mult decît un gir moral.

Fragmente din introducerea cărţii în curs de apariţie **Transformarea ca proces real. De la comandă la piaţă, Bucureşti, ed. IRLI.*

Programele de guvernare ale cabinetului Ciorbea

Noul Guvern, prezentat de premierul desemnat, Victor Ciorbea, îşi propune să acţioneze pe baza a două programe de guvernare: unul pe termen scurt, care conţine măsurile prioritare pentru primele şase luni de guvernare şi celălalt, pe termen lung. *„Pentru că Guvernul îşi începe activitatea în plină iarnă, am extras în acest program măsurile prioritare pentru primele şase luni şi pentru traversarea iernii"*, a explicat Victor Ciorbea. Programul socio-economic pe primele şase luni este o însumare a obligaţiilor pe termen scurt asumate prin „Contractul cu România" al CDR, prin programul USD, „Mai întîi, pentru oameni", şi prin cel al UDMR, „Împreună vom reuşi".

În continuare vă prezentăm o sinteză a celor două programe.

În **domeniul asistenţei sociale**, Guvernul îşi propune creşterea alocaţiei de stat pentru copii, pînă la nivelul de 50.000 lei/lună, diferenţiat în funcţie de dificultăţile materiale ale familiei. De asemenea, va iniţia procesul de majorare a pensiilor ţăranilor cooperatori, asigurîndu-se nivelul minim de 50.000 lei/lună.

Guvernul se obligă să indexeze automat pensiile în raport cu rata inflaţiei.

Guvernul va stabili împreună cu Banca Naţională şi cu băncile comerciale **sursele de finanţare a importurilor energetice** pentru iarna 1996–1997. Importul se va face în special pentru asigurarea confortului termic al populaţiei.

Preţul energiei nu va fi liberalizat, cel puţin pînă în anul 1998. Se va iniţia însă alinierea pînă la nivelul prevăzut în acordurile internaţionale, pe care Guvernul anterior le-a semnat deja, dar nu le-a onorat la termenele prevăzute. Această obligaţie, care implică măsuri nepopulare, revine actualului Guvern.

Alinierea preţului la energie vizează:

– protejarea exclusivă a grupurilor sociale defavorizate, în funcţie de mijloacele de trai ale acestora; Guvernul consideră că cei cu venituri mai mari pot suporta mai uşor noile preţuri la energie, astfel încît aceştia nu mai trebuie protejaţi;

– guvernul va iniţia programe de dezvoltare locală pentru crearea de noi locuri de muncă în zonele care, eventual, vor fi mai afectate de restructurarea industrială.

Alinierea preţurilor la energie va induce o serie de efecte favorabile în plan economic:

– diminuarea pierderilor şi trecerea pe profit a unităţilor economice din sfera producţiei energetice;

– reducerea consumului energetic pe unitatea de produs şi, totodată, creşterea competitivităţii multora dintre produsele româneşti la export;

În domeniul **politicii agricole**, constituirea pieţei funciare, stimularea concurenţei şi întărirea gospodăriilor rurale se vor face prin:

– anularea impozitului agricol pînă în anul 2000;

– punerea în posesie a proprietarilor terenurilor care nu se află în litigiu şi eliberarea titlurilor de proprietate persoanelor al căror drept de proprietate a fost reconstituit;

– vînzarea şi cumpărarea pămîntului;

– iniţierea unui program special de privatizare şi de restructurare a unor societăţi comerciale şi a unor regii autonome din agricultură şi din domenii conexe.

În domeniul **relaţiilor externe**, Guvernul va intensifica demersurile diplomatice referitoare la integrarea României în Uniunea Europeană şi aderarea la NATO, ţinînd seama de faptul că, în anul 1997, instanţele competente ale organizaţiilor respective urmează să adopte decizii esenţiale ce interesează ţara noastră.

Guvernul va relua negocierile cu FMI şi cu Banca Mondială spre a încheia un nou acord „stand-by" şi respectiv spre a relua executarea Acordului FESAL în condiţiile atingerii parametrilor convenţi.

Măsuri legislative şi programe guvernamentale

Pe termen scurt, Guvernul va elabora proiecte de legi şi va declanşa procedurile constituţionale în vederea adoptării lor de către Parlament.

În **domeniul agricol**, se vor modifica dispoziţiile Legii fondului funciar (nr. 18/1991) în legătură cu limitele juridice ale transferului dreptului de proprietate asupra terenurilor, statutul terenurilor care au aparţinut fostelor IAS-uri etc.

Vor fi adoptate totodată proiecte de lege privind:

– desfiinţarea impozitului agricol;

– asigurarea împotriva calamităţilor naturale care afectează recoltele;

– stabilirea inventarului agricol la înfiinţarea CAP-urilor şi modul de despăgubire a foştilor proprietari;

– stimularea sistemului de achiziţie a produselor agricole prin burse locale agricole şi asimilarea producţiei de export.

În **domeniul economico-financiar** vor fi adoptate proiectul de lege privind sistemul de taxe şi impozite în funcţie de direcţiile de dezvoltare economico-sociale, cel privind interzicerea jocurilor de ajutorare (tip „piramidal") şi va fi modificată Legea Finanţelor Publice.

În **domeniul social-învăţămînt** prioritate vor avea:

– proiectul de lege privind înfiinţarea Fondului Naţional de Locuinţe şi ajutorarea tinerilor şi familiilor tinere, de la sate şi oraşe, în vederea construirii de locuinţe, cu credite pe termen lung;

– proiectul de lege a pensiilor şi stabilirea criteriilor pentru recalcularea pensiilor ţăranilor care au fost membri cooperatori;

– proiectul de lege privind înfiinţarea, organizarea şi funcţionarea Caselor Autonome de Pensii;

– proiectul de lege privind stimularea natalităţii, protecţia copilului şi a mamei;

– finalizarea şi adoptarea proiectului de lege privind statutul personalului didactic;

– proiectul de lege privind modificarea Legii contractului colectiv de muncă, a Legii conflictelor colective de muncă şi a Legii sindicatelor;

– proiectul de lege privind Consiliul Economic şi Social.

În domeniul **administraţiei publice** vor fi adoptate:

– proiectul de lege privind reîmpărţirea administrativă a teritoriului;

– proiectul de lege privind modificarea Legii administraţiei publice locale;

– proiectul de lege privind bugetele locale;

– proiectul de lege privind patrimoniul statului şi patrimoniile comunităţilor locale.

Pentru **stimularea investiţiilor străine**, vor fi introduse reglementări privind: delimitarea clară, în regimul investiţiilor străine, între investiţiile directe şi cele de portofoliu; eliminarea restricţiilor privind repatrierea cîştigului realizat; garantarea liberului transfer al devizelor la cumpărarea şi vînzarea valorilor mobiliare; regimul proprietăţii; eliminarea barierelor birocratice; alte reglementări.

Programe guvernamentale pe termen lung

Guvernul va adopta următoarele programe:

– programul guvernamental privind măsurile necesare pentru accelerarea procesului de punere în posesie a proprietarilor de terenuri pe baza Legii fondului funciar (nr. 18/1991) şi

încheierea acestui proces pînă la data de 30 iunie 1997, cu excepţia terenurilor cu privire la care există litigii;

– programul de garantare guvernamentală a integrării economice a tinerilor şi a persoanelor nou angajate;

– stabilirea indicatorilor sociali minimali pentru determinarea costului vieţii, a unui nivel de trai decent, pe baza negocierilor cu sindicatele, uniunile patronale şi organizaţiile pensionarilor, în scopul stabilirii corecte a salariilor, pensiilor, alocaţiilor, ajutoarelor sociale şi indexărilor;

– programul guvernamental privind pietruirea şi iluminarea drumurilor sătesti, asigurarea alimentării cu apă a satelor şi conectarea satelor la reţelele telefonice;

– programul guvernamental pentru construirea căminelor studenţeşti cu 10.000 locuri;

– programul guvernamental pentru restructurarea ministerelor şi departamentelor, în conformitate cu principiul descentralizării activităţii administrative şi economice;

– programul guvernamental privind corelarea bugetului de stat cu prioritătile justiţiei, apărării, învăţămîntului, sănătăţii şi culturii;

– programul guvernamental de dezvoltare şi refacere a infrastructurilor (şosele, căi ferate, aeroporturi, porturi, reţele);

– programul guvernamental pentru consolidarea parteneriatului economic şi social;

– programul guvernamental privind sistemul de alianţe al României;

– programul guvernamental privind măsurile de accelerare a restructurării în plan economic şi social în vederea integrării în Uniunea Europeană.

Componenţa Guvernului României

Primul-Ministru al României:
Victor Ciorbea – PNŢCD

Ministru de Stat, Ministrul Finanţelor:
Mircea Ciumara – PNŢCD

Ministru de Stat, Ministrul de Externe:
Adrian Severin – USD (PD)

Ministru de Stat, Ministrul Reformei:
Ulm Spineanu – PNŢCD

Ministru de Stat,
Ministrul Industriei şi Comerţului:
Călin Popescu-Tăriceanu – PNL

Ministrul Muncii şi Protecţiei Sociale:
Alexandru Athanasiu – USD (PD)

Ministrul Justiţiei:
Valeriu Stoica – PNL

Ministrul Apărării:
Victor Babiuc – USD (PD)

Ministrul de Interne:
Gavril Dejeu – PNŢCD

Ministrul Agriculturii şi Alimentaţiei:
Dinu Gavrilescu – PNŢCD

Ministrul Transporturilor:
Traian Băsescu – USD (PD)

Ministrul Comunicaţiilor:
Sorin Pantiş – PNL

Ministrul Turismului:
Akos Birtalan – UDMR

Ministrul Lucrărilor Publice şi Amenajării Teritoriului:
Nicolae Noica – PNŢCD

Ministrul Apelor, Pădurilor şi Protecţiei Mediului:
Ion Oltean – USD (PD)

Ministrul Învăţămîntului:
Virgil Petrescu – PNŢCD

Ministrul Cercetării şi Tehnologiei:
Bujor Bogdan Teodoriu – USD (PD)

Ministrul Sănătăţii:
Ştefan Iosif Drăgulescu – PNŢCD

Ministrul Culturii:
Ion Caramitru – Alternativa României

Ministrul Tineretului şi Sportului:
Sorin Stănescu – PNL-CD

Ministrul pentru Relaţiile cu Parlamentul:
Bogdan Niculescu-Duvăz – USD (PD)

Ministru delegat pe lîngă Primul-Ministru pentru coordonarea Secretariatului General al Guvernului şi a Departamentului pentru Administraţie Locală:
Remus Opriş – PNŢCD

Ministru delegat pe lîngă Primul Ministru pentru Integrare Europeană:
Alexandru Herlea – PNŢCD

Ministru delegat pe lîngă Primul-Ministru pentru Informaţiile Publice:
Radu Boroianu – PNL

Ministru delegat pe lîngă Primul-Ministru pentru Minorităţi Naţionale:
György Tokay – UDMR

Secretar de Stat la Ministerul Finanţelor, Membru al Guvernului:
Dan Radu Ruşanu – Alternativa României

Secretar de Stat la Ministerul Apărării, Membru al Guvernului:
Constantin Dudu Ionescu – PNŢCD

Secretar de Stat la Ministerul Industriei şi Comerţului, Membru al Guvernului:
Florin Buruiană – PNŢCD

Pagină realizată de LIGIA CĂLIN şi MARIAN CHIRIAC

CHRISTOPH BERTRAM

I

Reforma instituţiilor UE

Christoph Bertram este corespondent de politică externă la săptămînalul *Die Zeit* şi un reputat specialist în probleme europene. Din 1974 pînă în 1982, a fost directorul Institutului Internaţional pentru Studii Strategice de la Londra.

Este autor a numeroase lucrări pe teme de securitate europeană şi atlantică. În luna octombrie a acestui an a fost în România, la invitaţia Institutului Goethe şi a revistei *„22"*, participînd la lansarea volumului său *Europa în balanţă*, publicat de editura Clavis. Textul pe care vi-l prezentăm în continuare a fost oferit în exclusivitate revistei *„22"*.

Procesul de integrare nu a fost constant

În mediul rural francez, pe panourile izolate aflate la intersecţia cu căile ferate se poate citi un avertisment ciudat: *„Attention – un train peut cacher un autre!"* (Atenţie, trenul care trece poate fi urmat de un altul!).

Este oarecum asemănător cu ceea ce se întîmplă cu Conferinţa Interguvernamentală (IGC) în cea de-a doua fază a integrării europene, acum în curs de desfăşurare, şi care va dura probabil pînă anul viitor. Oficial, procedura denumită în mod curent Maastricht II se referă la reformarea instituţiilor Uniunii Europene, la pregătirea lor pentru momentul admiterii unui număr mare de noi membri într-un club gîndit iniţial doar pentru şase membri, la îmbunătăţirea imaginii Uniunii pe plan internaţional şi la includerea în sistemul Uniunii Europene a problemelor legate de imigare şi poliţie.

Toate aceste probleme vor fi intens dezbătute, bineînţeles, iar negociatorii vor pretinde că progresul sau absenţa lui va fi un lucru important în opinia lor. Dar acest lucru este înşelător. La un nivel mai profund, impactul decisiv al IGC va consta în efectul asupra altui rezultat major al integrării europene, care nu figurează deloc pe agenda oficială: Uniunea Monetară Europeană (EMU), aşa cum s-a stabilit la Maastricht I, în urmă cu patru ani. Cu alte cuvinte, trenul pe care îl vezi ascunde alt tren şi poţi doar să speri că amîndouă se deplasează în aceeaşi direcţie.

Faptul că IGC va trebui să fie judecată cu privire la efectul său asupra EMU nu rezultă tocmai din incertitudinea legată de capacitatea sa de a obţine rezultate convingătoare. Aceste incertitudini sînt considerabile. Reforma instituţiilor UE? Pentru ca acest lucru să aibă loc, toate deciziile din cadrul Consiliului de Miniştri ar trebui luate, în principiu, cu o majoritate calificată, astfel încît un singur membru să nu-i poată bloca pe toţi ceilalţi; deja Marea Britanie şi alte state membre şi-au exprimat opoziţia cu privire la această măsură.

Pregătirea Uniunii în vederea primirii de noi membri, majoritatea din Europa de Est? Acest lucru a fost acceptat ca strategie a UE de către toţi membrii actuali; ei nu au căzut încă de acord asupra modalităţii de îndeplinire a obligaţiilor financiare pe care le implică deschiderea pieţei interne a UE către economiile mai puţin dezvoltate din Europa de Est, iar negocierea cu privire la stabilirea condiţiilor în care să aibă loc reforma politicii agricole comune şi asupra redistribuirii de fonduri promite a fi dură, neplăcută şi, posibil, chiar inutilă.

O politică externă şi de securitate comună? Orice decizie cu privire la acest aspect luată în cadrul IGC este puţin probabil să fie mult diferită de procedurile adoptate în Tratatul de la Maastricht.

Bineînţeles, procesul de integrare europeană nu a fost deloc constant pînă acum. Au existat mereu atît de multe obstacole în calea lui, încît, deseori, şansele de progres au părut a fi minime. Cu toate acestea, au apărut brusc situaţii neaşteptate. De aceea, nu ar trebui să se facă abstracţie de faptul că IGC s-a confruntat cu astfel de situaţii, spre satisfacţia susţinătorilor UE şi a tuturor celor care fac parte din numeroasele guverne care depun eforturi susţinute pentru succesul ei.

Chiar dacă Conferinţa ar înregistra un astfel de succes, importanţa lui pentru viitorul Uniunii păleşte în comparaţie cu cel al EMU, căci, în pofida acestui succes, ea nu va face altceva mai mult decît să corecteze cîteva deficienţe ale actualului sistem al Uniunii Europene. Prin contrast, realizarea pe deplin a uniunii monetare va schimba fundamental Uniunea. Ea va reprezenta un salt important în procesul de integrare a Europei.

Guvernele nu-şi pot permite să greşească

Uniunea Monetară Europeană nu va presupune doar a introduce moneda unică pentru ţările care fac parte din ea. Dacă priveşte lucrurile cu seriozitate, ea le va impune statelor membre un model de strategie care nu va mai fi unul naţional, ci transnaţional, cel puţin în domeniile dependente în mod direct de aspectele financiare. Guvernele implicate vor avea de făcut ceva mai mult decît să accepte autoritatea Băncii Centrale Europene în privinţa intereselor lor economice sau a ratelor de schimb. În plus, ele vor trebui să-şi coordoneze strategiile bugetare naţionale. Vor trebui să ia măsuri în vederea realizării unui sistem de impozite convergent. Înşişi patronii şi sindicatele nu vor mai putea negocia salariile şi condiţiile de muncă raportîndu-se doar la nivelul economic naţional.

Desigur, este cunoscut faptul că guvernele nu fac întotdeauna ceea ce este necesar. Tentaţia de a reveni la mijloacele lor tradiţionale va exista chiar şi după introducerea EMU. Însă penalizările vor fi, de data aceasta, mai mari. Guvernele care sînt dependente de o monedă curentă nu-şi pot permite să greşească. De aceea, ele vor face tot posibilul să se asigure că realizarea EMU va avea succes. Acest lucru se poate întîmpla doar dacă îşi vor uni eforturile în domeniul financiar. Membrii EMU, încurajaţi şi stimulaţi de propriile convingeri, pot ajunge chiar la o uniune mai strînsă şi în alte domenii, cum ar fi politica externă şi de securitate. Astfel, EMU reprezintă un salt spectaculos, nu doar unul din acei paşi mărunţi cu care sînt familiarizate generaţiile de eurocraţi. Deşi termenul de 1 ianuarie 1999, data prevăzută pentru „a treia etapă de realizare a uniunii economice şi monetare", pare să nu fie respectat, ci dimpotrivă, şi acest lucru se impune din ce în ce mai mult, din două motive: unul pentru că Tratatul, ratificat în mod corespunzător de către toate statele membre, o cere, iar al doilea pentru că amînarea ar pune capăt realizării EMU. Dacă guvernele nu reuşesc să respecte acest termen, ele îşi vor pierde credibilitatea în ce priveşte reuşita introducerii monedei unice pe viitor. Realizarea EMU va avea loc în 1999 sau niciodată.

În vederea respectării termenului fixat, guvernele trebuie să cîştige sprijinul popular cu privire la ideea unei Europe unite şi a unei monede comune. Dacă situaţia integrării europene va fi precară în 1998, anul decisiv, acest fapt va fi şi mai dificil de acceptat de către public, un public a cărui încredere în realizarea monedei unice va determina soarta acesteia.

Aici intervine rolul Conferinţei Interguvernamentale. Aceasta va stabili concluziile în vara lui 1997. Deoarece în acel moment toate cele 15 state membre vor trebui să ratifice rezultatul, unele chiar prin referendum, anul ce precede introducerea monedei unice va fi, de asemenea, momentul în care abilitatea Uniunii de a face progrese, ca urmare a activităţii IGC, va fi supusă unei severe analize publice. Dacă Maastricht II este privit ca un eşec, va fi mult mai dificil ca acesta să cîştige suport, în ţările desemnate a adera în prima etapă la EMU, în ce priveşte adoptarea monedei unice. Dacă, pe de altă parte, IGC va ajunge la un rezultat pe care cetăţenii îl vor considera relevant, şansele monedei comune vor creşte în mod semnificativ. Conform sondajelor de opinie realizate în mod repetat, de-a lungul anilor, în Europa, cetăţenii Uniunii Europene, oricît de sceptici ar părea în legătură cu integrarea, pot fi oricînd recîştigaţi de partea acestei cauze prin înregistrarea unor progrese convingătoare la Bruxelles.

Cu alte cuvinte: odată ce trenul IGC merge înainte, pe linia europeană, trenul EMU are şanse şi mai mari de a merge la fel. Guvernele care sînt programate să adere la EMU în a doua şi a treia etapă vor trebui să depună eforturi deosebite, astfel încît Maastricht II să nu pericliteze Maastricht I. Vor trebui să depună eforturi în vederea obţinerii unor rezultate cît mai bune, în special în domeniile de mare interes pentru cetăţeni, precum acţiuni comune de combatere a crimei şi imigrării ilegale şi a îmbunătăţirii eficienţei instituţiilor Uniunii.

S-ar putea ca nu numai datorită obstrucţionării britanice aceste rezultate să nu poată fi atinse. În acest caz, soarta EMU va depinde de abilitatea celorlalţi membri ai Uniunii, cel puţin a celor capabili şi dornici de a realiza uniunea monetară, de a-şi convinge cetăţenii că singura modalitate prin care Uniunea va putea merge înainte este aceea de a realiza EMU.

Traducere de ADRIANA BOBEICĂ

A încetat din viaţă Zorel Filipescu

Joi 5 decembrie a.c. a încetat din viaţă, în urma unui stop cardiac, medicul Zorel Filipescu. Născut în 23 martie 1924 la Sighişoara, a absolvit Facultatea de Medicină din Cluj. Preparator de anatomie la Institutul de Anatomie din Cluj, a absolvit apoi Cursul superior al Institutului de Anestezie-reanimare în Germania. A obţinut titlurile de medic primar chirurg şi medic primar gr. I anestezie-terapie intensivă. A condus o lungă perioadă secţia ATI a Spitalului de Urgenţă din Bucureşti. În perioada 1990–1992 a fost director al Direcţiei Sanitare a Municipiului Bucureşti.

Titluri: doctor docent în ştiinţe medicale, membru al Academiei Europene de Anesteziologie, vicepreşedinte al Federaţiei Mondiale a Societăţilor de Anesteziologie, preşedinte al Societăţii de Anestezie-reanimare (17 ani), membru al Societăţilor germană şi franceză de Anestezie-reanimare, preşedintele Asociaţiei Medicale Române (în funcţie).

Lucrări: 6 monografii şi 270 de lucrări, în ţară şi străinătate, în domeniile: ATI, toxicologie, chirurgie, management medical.

Din numerele viitoare

• *Interviuri cu* ***Mugur Isărescu****, guvernatorul Băncii Naţionale şi* ***Nicolae Constantinescu****, consilier prezidenţial* • ***Andrei Oişteanu****, recenzie la cartea „Eros, magic şi asasinarea profesorului Culianu", de Ted Anton* • *Anchete despre scumpirea medicamentelor şi de ce vor tinerii să emigreze* • ***Virgil Ciomoş:*** *„Îngerul grădinar"* • ***George Soros:*** *„Poate Europa să avanseze?"* • *Supliment gratuit: „Forumul culturii"* • *Interviuri cu* ***Mihai Nasta****,* ***Charles King*** *(Universitatea Georgetown, SUA)* • ***Virgil Nemoianu şi Mircea Martin:*** *„Despre imaginea României în lume"* • ***Gabriela Adameşteanu:*** *„Festivalul de la Die"* • ***Erwin Kessler:*** *„Un pictor de altădată"* •

LIBUŠE VALENTOVÁ

O mărturie despre experimentul inuman de la Piteşti

LIBUŠE VALENTOVÁ este profesoară de limba şi literatura română a Universităţii din Praga.

După anii '70, mărturii despre lagărele comuniste

Începînd de la jumătatea anilor şaptezeci, cînd în Occident apăruse ***Arhipelagul Gulag*** al lui Soljeniţîn, publicul din lume a început să cunoască mai de-aproape îngrozitoarele fapte legate de existenţa lagărelor pentru deţinuţi politici din Uniunea Sovietică, precum şi din celelalte ţări ale sferei ei de influenţă... Ar fi un mare păcat dacă n-am trage vreo învăţătură din cercetările care se desfăşoară în celelalte ţări ale fostului bloc bolşevic, deşi uneori mi se pare că parcă nu sîntem în stare să privim în altă direcţie decît spre Occident...

Şi în România au existat numeroase lagăre pentru deţinuţi politici. În ultimii ani, revista *Memoria* se ocupă cu publicarea memoriilor şi a literaturii scrise în închisori şi lagăre. De asemenea, editura Humanitas din Bucureşti prezintă autori români şi străini în ediţia intitulată ***Totalitarism şi literatura Europei de Est***, a cărei misiune este caracterizată de redactorul-şef al editurii, filozoful Gabriel Liiceanu, ca un efort în direcţia purificării morale a societăţii şi o încercare de a răspunde la întrebarea *„Cum au fost cu putinţă toate acestea?"*. La începutul ediţiei, aproape concomitent cu ***Eseurile*** lui Václav Havel, a apărut şi o cărticică de 95 de pagini, intitulată ***Fenomenul Piteşti***, de Virgil Ierunca.

Virgil Ierunca (născut în 1920) a făcut parte, înainte de război, dintr-un grup extrem de talentat de ziarişti şi critici tineri. O revistă literară condusă de Ierunca a fost suprimată de regimul Antonescu, iar publicaţia următoare au interzis-o comuniştii, care au venit la putere în 1947. Acesta este şi anul în care Ierunca a plecat la Paris, ca să desfăşoare acolo o activitate intensă şi multiplă: redactor al emisiunilor pentru străinătate ale Radioului francez, colaborator al Europei Libere, cercetător în **Centre national de la recherche scientifique**, editor (împreună cu Mircea Eliade) al primei reviste literare a exilului, *Luceafărul*. Înainte de toate însă, domnia sa rămîne un publicist şi critic literar extrem de activ, a cărui autoritate este recunoscută atît în diaspora, cît şi în ţară.

„Virgil Ierunca a avut curajul să coboare în infern şi să devină un istoric al lui"

Pe baza cîtorva mărturii directe din închisoarea de la Piteşti, Virgil Ierunca a pregătit, pe la jumătatea anilor şaptezeci, un ciclu de emisiuni pentru Europa Liberă. Cartea ***Fenomenul Piteşti*** a fost publicată mai întîi într-o mică editură a exilului românesc din Franţa, în 1981, iar zece ani mai tîrziu apare, în sfîrşit, şi în România. Pe la începutul anului acesta, Editions Michalon de la Paris au publicat traducerea ei în franceză, semnată de Alain Paruit, sub titlul ***Piteşti, laboratoire concentrationnaire (1949–1952)***. Această ediţie a fost prefaţată de François Furet, care a caracterizat în felul următor meritele autorului: *„Virgil Ierunca a avut curajul să coboare în Infern şi să devină un istoric al lui, pentru învăţătura generaţiilor viitoare"*. Occidentul n-a băgat nimic din ceea ce se întîmpla în oraşelul de provincie românească, dar e absolut necesar ca să cunoască faptele, cel puţin acum, după patru decenii.

Închisoarea Piteşti, destul de modernă, construită înainte de război, situată la marginea oraşului, a devenit, începînd din decembrie 1949, scena unui experiment de „reeducare" pentru care cu greu am găsi un corespondent în istoria regimurilor totalitare. Ca sprijin teoretic a servit metoda pedagogului sovietic Makarenko, care îi foloseşte pe foştii delincvenţi reeducaţi ca să acţioneze asupra altor delincvenţi tineri. Pentru nevoile închisorilor politice, metoda a fost prelucrată de generalul Nicolski, timp de şaisprezece ani şeful Securităţii, adică al poliţiei

secrete române. (În ceea ce priveşte soarta lui următoare: a supravieţuit fără mari probleme „revoluţiei" din decembrie 1989, doi ani mai tîrziu a acordat, în vila sa, un interviu în care pretindea că *„Piteştiul e o invenţie a lui Ierunca"*, iar la cîtva timp după aceea a părăsit lumea aceasta fără să fi fost vreodată judecat, sau măcar anchetat.)

Cele patru faze ale reeducării

Nicolski a profitat de un grup de tineri care au fost închişi mai ales din cauza apartenenţei lor la organizaţii legionare, care însă după o anumită perioadă *„au început să vadă corect"*. Conducătorul lor era un fost student la Drept, Eugen Ţurcanu, extrem de inteligent şi ambiţios, la începutul anilor patruzeci simpatizant al Gărzii de Fier, iar după venirea Armatei Roşii devenit membru al Partidului Comunist, la scurt timp după aceea absolvent al unui curs pentru diplomaţi, la începutul unei cariere strălucite, pe care însă a întrerupt-o un denunţ, în mai 1948. În închisoare, Ţurcanu a înfiinţat, împreună cu alţi douăzeci de studenţi, „Organizaţia deţinuţilor cu convingeri comuniste", despre care, la început, ceilalţi deţinuţi nu ştiau nimic. Aceşti codeţinuţi, în general tot studenţi, condamnaţi pentru diferite „fapte subversive" la pedepse între 3 şi 15 ani, au fost supuşi la „reeducarea" inaugurată de Ţurcanu şi grupul lui. Întregul proces cuprindea patru faze: în cursul celei dintîi, denumită „demascarea externă", deţinutul trebuia să-şi arate lealitatea faţă de Partid, denunţînd toate legăturile pe care le ascunsese la anchetele de la Securitate; în a doua fază, „demascarea internă", trebuia să-i demaşte pe aceia care-l ajutaseră să reziste în interiorul închisorii; în a treia fază, aşa-zisa „demascare morală publică", se cerea ca deţinutul să calce în picioare tot ce avea mai sfînt – soţia sau iubita, familia, prietenii, credinţa. În sfîrşit, faza a patra era menită să demonstreze că deţinutul, primit de-acum în grupul ODCC, este într-adevăr „reeducat", fiindcă e pus să conducă procesul de reeducare a celui mai bun prieten al său. În timp ce primele două faze reprezentau o sursă de informaţii utile pentru Securitate, scopul celorlalte două era, fără îndoială, acela de a dărîma personalitatea „duşmanilor regimului" şi de a-i preschimba în nişte roboţi ascultători. Însă procedeul, copiat parcă după Orwell, cuprindea pe deasupra şi suferinţa fizică. *„Tortura este cheia reuşitei. De-a lungul tuturor acestor faze, confesiunile erau regulat întrerupte de torturi. Orice ai fi spus, oricît de multe infamii ai fi inventat, Ţurcanu nu era niciodată mulţumit. De tortură, nu puteai scăpa. Era doar posibil, acuzîndu-te de cele mai mari mîrşăvii, să scurtezi perioada schingiuirii"*. Singurul intangibil era Ţurcanu, poate cu cîţiva partizani ai săi, în timp ce toţi ceilalţi erau supuşi, în diferite faze ale „reeducării", unor metode de tortură cumplite. După aceea, urma însă o altă etapă, în care ei, cei torturaţi, trebuiau să participe la „pedepsirea" codeţinuţilor, cel mai adesea fiind vorba de prietenii cei mai apropiaţi. Poate tocmai în aceasta constă aspectul cel mai tragic al destinelor de la Piteşti: victima devenea torţionar, iar torţionarul, la rîndul său, putea deveni oricînd victimă; aceste două categorii, precis delimitate în alte închisori, împărtăşeau aici aceleaşi celule şi aceeaşi umilire, cauzată de pierderea demnităţii umane, pe care, în mod normal, şi-o păstrează un om urmărit pe nedrept. Date fiind aceste circumstanţe, nici nu e de mirare că numai foarte puţini ex-deţinuţi de la Piteşti (dintre aceia care au supravieţuit) au fost dispuşi să depună mărturie.

China, singura ţară care a mai practicat acelaşi tip de reeducare

Virgil Ierunca este de părere că în alte ţări ale blocului sovietic „reeducarea" de felul acesta nu era practicată. O anumită variantă a metodei o găseşte numai în procedeul „spălării creierelor", aplicat în China comunistă, mai ales în perioada de după războiul din Coreea; autorul se sprijină mai ales pe mărturia lui Dries Van Coillie din Belgia şi pe a lui Jean Pasqualini, născut în China, dintr-o căsătorie francezo-chineză. Între cele două metode există însă şi deosebiri nete: în China, tortura n-avea un scop în sine şi înceta din momentul în care prizonierul a mărturisit tot ce trebuia; în timp ce la Piteşti torţionarii inventau cele mai drastice forme de tortură fizică, în China se punea accentul mai ales pe presiunea psihică a colectivului. Există totuşi şi o coincidenţă stranie, şi anume data la care conducerea politică din cele două ţări se distanţează de folosirea violenţei fizice în penitenciare: în China la începutul anului 1952 (poate sub influenţa diplomaţiei internaţionale sau şi din cauza unor conflicte interne de partid), iar în România în luna august a aceluiaşi an, cînd la închisoarea Gherla, unde au fost trimişi studenţii de la Piteşti, soseşte ordinul de încetare a torturii reciproce dintre deţinuţi.

Cum s-a încheiat înfiorătorul experiment şi cum a reacţionat societatea din România? În anul 1954, deci cu o mare întîrziere, conducerea partidului comunist a organizat un proces, însă nu împotriva adevăraţilor vinovaţi, ci împotriva cîtorva ţapi ispăşitori. După o teză care corespundea ideologiei momentului respectiv, şeful legionarilor, Horia Sima (exilat în Spania), intenţiona să discrediteze regimul comunist în ţară, şi de aceea ar fi transmis unor legionari din închisori ordinul de a introduce o acţiune de teroare. Procesul, menit iniţial să servească propagandei antiimperialiste, a fost atît de prost pus la punct, că pînă la urmă s-a desfăşurat cu uşile închise, cenzura supraveghind ştirile laconice pentru presă. Atunci, publicul n-a aflat nimic sau aproape nimic; poate numai locuitorii închisorilor ştiau, din propria experienţă, că tortura n-ar fi fost posibilă fără ştirea direcţiei penitenciarelor. În anii următori, în atmosfera plină de teamă, nimeni nu îndrăznea să pomenească de Piteşti. Abia în cursul anilor şaizeci, martorii încep să vorbească şi apar primele cărţi pe tema închisorilor. Pentru a cunoaşte în totalitate gulagul românesc (3 milioane de arestaţi, dintre care aproximativ 300.000 au murit în închisoare), mai rămîne de parcurs un drum lung şi anevoios, dar fără îndoială înlesnit de publicaţiile scrise cu atîta seriozitate şi sobrietate precum cartea lui Virgil Ierunca despre „fenomenul Piteşti".

Atît versiunea românească, cît şi traducerea franceză a cărţii sînt precedate de avertismentul mereu valabil al Nadejdei Mandelstam: *„Problema de căpetenie este de a învinge amnezia. Trebuie ca totul să se plătească, altfel nu există viitor..."*.

ANTET Colecţia Imaginaţia

Serge Brussolo, *Kamikaze spaţiali*

Editura Antet îşi propune inaugurarea unei colecţii S.F., prima lucrare publicată în această colecţie, aparţinând unui autor cunoscut, foarte apreciat la noi, Serge Brussolo.

Kamikaze spaţiali: neprevăzut, imaginaţie şi un pic de horror... Reţeta romanului S.F. de succes, „gătită" de un maestru al genului.

Kamikaze spaţiali, o carte care te ţine cu sufletul la gură de la prima până la ultima pagină.

Kamikaze spaţiali, un roman ce nu reuşeşte să rămână un S.F. clasic. Presărată cu scene pline de suspans şi poante spirituale pe fundalul unor paradoxuri de nerezolvat, cartea lui Serge Brussolo se detaşează clar de tradiţia romanelor despre monştrii scârboşi şi super-eroi.

Contraindicaţii: creează dependenţă, veţi uita de familie, prieteni, serviciu de la pagina 1 până la 143.

Editura ANTET

Pentru difuzare: str. Miron Costin nr. 9A, sector 1, Bucureşti; Tel: 6175332
Comenzi cartea prin poştă: C.P. 22-285, Bucureşti

REVISTA PRESEI

Servicii secrete, interese oculte şi dezvăluiri

• Sub titlul „Washington Times relevă implicarea Administraţiei Clinton în sprijinirea regimurilor neo-comuniste/ Alfred Moses este nominalizat printre simpatizanţii comunişti", *Ziua* (5 şi 6 decembrie 1996) comentează un articol apărut în data de 3 decembrie în cunoscutul cotidian american. Articolul, semnat de Frank Gaffney, director al Centrului de Politică şi Securitate, trece în revistă numeroase situaţii în care Administraţia Clinton a sprijinit în secret sau pe faţă regimuri nedemocratice, printre care şi pe cel din România. Articolul îi incriminează, alături de preşedintele american, pe consilierii acestuia: Strobe Talbot, consilier pentru problema rusă, Richard Holbrooke pentru Balcani şi Robert Gallucci pentru Coreea de Nord şi China.

În Serbia, Administraţia Clinton a sprijinit regimul dictatorial al lui Slobodan Miloşevici. Clinton a decis oprirea masacrului doar cînd acesta i-ar fi putut prejudicia realegerea, dar nici atunci nu l-a renegat pe Miloşevici, ci l-a transformat într-unul din stîlpii Acordului de pace de la Dayton. În cursul recentelor alegeri din Serbia, Clinton l-a susţinut, de asemenea, pe Miloşevici. Cînd acesta a încercat să fure alegerile municipale cîştigate de opoziţie, Administraţia Clinton s-a mărginit la un simplu apel pentru respectarea procedurilor democratice.

În Belarus, Administraţia Clinton a refuzat să sprijine opoziţia democrată, distrusă în cele din urmă de Aleksandr Lukaşenko, preşedintele-dictator şi a încurajat Moscova să intervină în Belarus. În semn de protest faţă de indiferenţa manifestată de SUA în privinţa dorinţei de democraţie a poporului din Belarus, ambasadorul american în această ţară, David Schwartz, a demisionat.

În România şi Ungaria, ambasadorii americani Alfred Moses, respectiv Donald Blinken au sprijinit pe faţă ex-comuniştii aflaţi la putere şi nu şi-au ascuns dispreţul faţă de opoziţia democrată.

Senatorul republican de Arizona, John Kyl, a luat şi el atitudine împotriva acestei politici dusă de Administraţia Clinton, considerînd că: *„În abordarea păcii şi a diplomaţiei controlului armelor, guvernanţii occidentali sînt remarcabil de indiferenţi faţă de principii şi strategii"*.

• Fostul şef al spionajului ceauşist, refugiat în SUA, Ioan Mihai Pacepa, publică un articol în *Ziua* (6 decembrie 1996), în care arată subordonarea serviciilor secrete din România faţă de KGB. Numeroase operaţiuni dirijate de Moscova ar fi fost coordonate de ofiţerul KGB Fiodor Bodnari, acoperit ca prim-secretar la Ambasada rusă din Bucureşti, şi puse în practică cu ajutorul SRI. Un ofiţer SRI, maiorul Mitran, a îndrăznit să-i mărturisească lui Virgil Măgureanu temerile sale că SRI a intrat într-un joc „prea periculos pentru România". Şeful SRI i-a promis maiorului Mitran că, dacă îşi va ţine gura, îl va face patron al unei firme private şi îi va da soţiei lui un post în Ministerul Turismului, ceea ce ofiţerul a refuzat.

Colaborarea SRI cu KGB, cunoscută autorităţilor americane, este o piedică majoră în calea primirii României în NATO. Dar distrugerea serviciilor secrete dirijate de la Moscova reprezintă, în opinia lui Pacepa, una din cele mai dificile sarcini ale noii puteri.

• *Curierul Naţional* (9 decembrie 1996) comentează cartea recent apărută a generalului Ion Pitulescu, ***Al treilea război mondial – crima organizată***. Reamintim că generalul Pitulescu şi-a dat în urmă cu cîteva luni demisia din funcţia de şef al Inspectoratului General al Poliţiei. Motivele invocate în sprijinul acestei decizii au fost ameninţările din partea grupurilor mafiote la adresa familiei sale şi nefinalizarea de către Justiţie a unor anchete ale Poliţiei. Generalul promitea atunci dezvăluiri pe care nu le-a făcut în tot acest răstimp şi pe care nu le face nici acum. Cartea îi oferă lui Ion Pitulescu prilejul de a se prezenta ca pe un incoruptibil şi un luptător împotriva răului şi de a arunca pisica moartă în curţile vecinilor: Justiţie, Parlament, Guvern, Garda Financiară, Curtea de Conturi, Direcţia Generală a Vămilor. Chiar şi Poliţia o prezintă ca fiind plină de corupţi, fără să dea, bineînţeles, nici un nume. Cazurile amintite de Ion Pitulescu sînt fie arhicunoscute, fie se bazează doar pe simple bănuieli.

Cartea generalului Pitulescu este, ca şi Cartea Albă a Securităţii şi alte asemenea „dezvăluiri", încă o mare dezamăgire.

• Silviu Brucan, „oracolul din Dămăroaia", s-a reconvertit de la stalinism la capitalism şi dă lecţii despre economia de piaţă. Alături de Ion Iliescu în timpul loviturii de stat din decembrie 1989, acum îşi reneagă tovarăşii. Într-un articol din *Adevărul* (9 decembrie 1996), Silviu Brucan prezintă critic guvernările postdecembriste, destul de exact, dar fără a depăşi nivelul banalităţilor. Citäm: *„Timp de 7 ani, regimul de centru-stînga a moşmondit reforma cu jumătăţi de măsură, adoptate şi ele în silă, à contre-coeur, numai atunci cînd îl împingeau din spate Uniunea Europeană şi Fondul Monetar Internaţional"*. D-l Brucan a virat-o atît de mult de la stînga la dreapta, încît nici guvernul lui Victor Ciorbea nu-i poate satisface dorinţa subită de reforme radicale. El critică noul guvern ca fiind prea „de centru", într-un moment în care subdezvoltarea şi criza în care ne-au adus cei şapte ani de regim Iliescu nu poate fi rezolvată decît prin măsuri liberale, de dreapta. În CDR nu există, spune Silviu Brucan, *„un puternic nucleu de centru-dreapta, care să înfrunte cu curaj vestigiile etatist-paternaliste din conştiinţa oamenilor şi nici demonizarea racilor capitalismului în patru decenii de prelucrare ideologică marxist-leninistă"*. Dincolo de limba de lemn şi de faptul că se face a uita că era unul din cei responsabili cu această îndoctrinare, d-l Brucan nu se poate dezbăra de metehnele vechii lui profesii de „prelucrător de conştiinţe".

OANA ARMEANU

Antropologia culturală marchează un eveniment

Zilele acestea, cercetarea de antropologie a culturii din România s-a îmbogăţit cu o pe cît de frumos editată, pe atît de interesană şi utilă publicaţie: este vorba despre volumul ***Martor***, editat în limba franceză de **Muzeul Ţăranului Român**, cu sprijin acordat de **Fundaţia Soros** şi de **Direction du Patrimoine, Mission du Patrimoine ethnologique français**. Este vorba, de fapt, despre primul volum al revistei *Revue d'anthropologie du Musée du Paysan*.

Tema acestui volum este „străinul autohton", adică acel personaj ciudat şi totuşi destul de comun în civilizaţiile tradiţionale, care, deşi foarte activ, sub multe aspecte, în lumea sa, se comporta adesea, de sine stătător ori în cadru instituţionalizat, ca un „străin", practicînd „fuga de lume" ori critica radicală a societăţii. Exemplele cele mai bine cunoscute, dar nu şi singurele, se referă la „monah", mai ales la „eremiţi", dar şi la „înţeleptul" sau „omul sfînt" al Antichităţii tîrzii. Cum scrie Anca Manolescu în introducere, „aceste personaje, pentru a fi eficace în rolul lor, trebuie să unească principiul lui „acelaşi" cu principiul lui „celălalt", să aibă simultan prestigiul alterităţii şi imediatitatea autohtoniei".

Martor beneficiază de contribuţia a numeroşi specialişti (Teodor Baconsky, Tatiana Segal, Luminiţa Munteanu, Anna Iuso, Costion Nicolescu, Şerban Anghelescu, Speranţa Rădulescu, Dominique Belkis, André Godin, Ioan Pânzaru, Anca Manolescu, Gabriel Hanganu, Rodica Pop, Daniel Fabre), sosiţi din domenii extrem de diferite, de la teologie creştină pînă la sinologie şi de la cercetarea dedicată şamanismului mongol pînă la cea avînd ca obiect muzica ţigănească, dar întîlnindu-se cu toţii, în chip fertil, într-o pasionantă cercetare interdisciplinară.

ANDREI CORNEA

„22" PE INTERNET

De acum puteţi citi pe Internet cele mai importante articole din revista „22" la adresa: http://www.sfos.ro/culture/22/

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista "22" achitînd la redacţie (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la **Banca Comercială Ion Ţiriac S.A. Bucureşti, Str. Doamnei nr. 12**:
(pentru **dolari** în contul 4024009230,
pentru **mărci** în contul 4024009231,
pentru **franci francezi** în contul 4024009235,
pentru **lire sterline** în contul 4024009232,
pentru **franci elveţieni** în contul 4024009233,
pentru **lire italiene** în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimiţînd un cec (**money order**) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, Bucureşti, România.

Pentru a nu se reţine un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonaţii cărora le stă în putinţă acest lucru ca plăţile care se fac prin CEC (nu virament) să se facă prin CEC-uri plătibile în SUA şi exprimate în dolari SUA sau prin CEC-uri exprimate în mărci germane şi plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
– Europa occidentală:	80 $	40 $	20 $
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
– Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 $	20 $	10 $
– Israel	60 $	30 $	15 $
– SUA, Japonia, Australia:	100 $	50 $	25 $

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista "22" anunţă exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizaţi de redacţie (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

NOILE TARIFE ALE ABONAMENTELOR CU REDUCERE LA REDACŢIA „22"

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenţi, pensionari, foşti deţinuţi politici şi veterani de război:
• Numai **5.000 lei** pe 3 luni, cu expediere la domiciliu;
• Numai **4.500 lei** pe 3 luni, cu ridicare de la redacţie;
*Practic **jumătate** din exemplarele primite sînt **gratuite**.*
Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:
• **6.500 lei** pe 3 luni (reducere **38%**)
• **6.000 lei** pe 3 luni (reducere **42%**),
în aceleaşi condiţii.

Cei interesaţi sînt rugaţi să achite la sediul redacţiei (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poştal suma corespunzătoare, pe adresa: *Revista "22", cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, Bucureşti,*
Adeverinţele (talon de pensie, adeverinţe şcolare etc.) valabile un an se expediază pe adresa: *Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, Bucureşti,* cu specificarea pentru *Serviciul de Difuzare*.

FOURTH WAY SCHOOL, bazată pe sistemul de idei **GURDJIEFF–OUSPENSKY**, va susţine o nouă serie de trei prelegeri introductive, începînd cu 12 decembrie.
Tel.: 660.80.82; 675.56.14.

PARTIDUL ALIANŢEI CIVICE

APEL UMANITAR

Domnul Dan Bercu este în tratament la Clinica de Hematologie Fundeni, [illegible]ticul de **limfom ma[illegible]cu celule epitelioide şi fibroză tip IV B.**
Pentru salvarea vieţii d-lui Dan Bercu este necesar un transplant de măduvă osoasă, operaţie ce nu se poate face decît în Franţa, în prima jumătate a lunii ianuarie.
Operaţia costă 100.000$.
Persoanele fizice şi juridice care ne pot ajuta sînt rugate să doneze sumele de bani în Contul Băncii Comerciale Române Făgăraş.
Cont USD 475121605530
Cont DM 475161005300
Cont lei 45907034871

CRONICĂ DE CARTE III

DAN C. MIHĂILESCU

Jucării pentru copii bătrîni

SERVICIUL ROMÂN DE INFORMAŢII, „Cartea Albă a Securităţii. Istorii literare şi artistice, 1969–1989", ed. Presa Românească, 536 pp., 35.000 lei

Dizolvant sau coagulant?

De patru-cinci ani încoace, se fac serioase eforturi la noi pentru de-diabolizarea Securităţii. Eforturi, ai zice, pe măsura demonizării acestei instituţii, pe timpul dictaturii şi după. Numai că, în vreme ce – în văzul public – nu s-a clintit nici un fir din mormanele de peruci aferente arsenalului Organizaţiei, spectatorii sînt periodic supuşi testelor de re-acreditare martirială a haiduciei lui Moruzov, măiestriei lui Eugen Cristescu, patriotismului lui Iulian Vlad şi sincroniei europenizante a lui V. Măgureanu, într-o feerie de antibubulism coruţian şi glacialitate de Troncotă.

Opinia publică a fost şi este ritmic infiltrată cu cîteva – s-ar zice – truisme: 1) după cum în Rusia ţaristă & comunistă singura instituţie organizată şi eficace a fost Ohrana-KGB, şi la noi, într-un sistem irevocabil destinat haosului, Securitatea a fost structura de rezistenţă: numai aparent (şi, vezi Doamne, obligat) represivă, ea a fost progresivă în fapt, a prezervat continuitatea „bunului mers", a pregătit (cît se putea) cadrele şi platforma viitoarei Deschideri ş.a.m.d.; 2) conform legii străvechi – cum că orice serviciu special care se respectă ştie şi prevede tot, penetrează tot şi sprijină (sau rade) pe alese, potrivit comenzii sau *Zeitgeist*-ului –, şi Securitatea a sprijinit disidenţe, a închis ochii la furtul naţional de aluminiu pentru făcut antene TV de prins bulgarii, s-a mai făcut că n-aude, ba încă a pus mîna şi a organizat reţele de filme video, a mai „dat drumul" la cîte-un Daneliuc, un Buzura, un Păltiniş, o generaţie '80, un Iris, doar-doar om zice şi noi, mîrlanii nerecunoscători, un mulţumesc; 3) cum numai lor **le era dat**, cum numai ei domneau pe interne şi alergau pe externe (în vreme ce elefantul naţional ciupea ce pica-n trompă, trăgea la măsea, la aghioase şi la pumni), Securitatea a căpătat conştiinţa de unică forţă profesionist-productivă, de esenţă a fenomenului, drept pentru care a monopolizat valorile şi a început să sfideze tot, inversînd perspectiva: din parazit, a devenit, ea, organism parazitat! **Noi** eram cei ce trăiam din mila şi de spinarea ei, devenisem doar pretextul sublimei, eroicei şi mereu neînţelesei sale existenţe! Sentiment cu care Securitatea trăieşte bine mersi şi astăzi: pentru specialiştii reţelei, pentru care planeta nu-i decît o *networld*, cei unul la sută ce deţin 80 la sută, vezi bine că ceilalţi 99 la sută sînt nişte pomanagii, hoţi, tîmpiţi ori şomeri din născare.

Nu sînt puţini cei care consideră Securitatea ca factorul coalizant al României, singura instanţă responsabilă, pe post de Atlas, Prometeu şi, la rigoare, butoi al Danaidelor. Cu toate că, recunosc, au argumente multe şi serioase, eu unul mă înscriu printre cei care o deslușesc invers, ca pe un **dizolvant** al energiilor sociale româneşti. Trăim, e adevărat, între două obsesii: că **tot ce se încheagă** e rodul travaliului ocult al SRI şi că, viceversa, **nu se încheagă nimic**, tocmai din pricina luptelor subterane dintre diversele Direcţii ale Securităţii, rezumabile în dilema: Est sau Vest! Mă declar captivul celei de-a doua obsesii, iar *Cartea Albă* îmi confirmă din plin fatalismul.

A sparge anturajul

Iată, de exemplu, documentul 127, Raportul elaborat de Direcţia I în iunie 1978, unde Uniunea Scriitorilor e tratată ca un azil de senilizaţi prematur: *„acest număr mare de persoane formează o grupare eterogenă, în componenţa căreia intră elemente din toate categoriile existente la noi, cu o pregătire politico-culturală şi uneori cu carenţe în ce priveşte înţelegerea unor evenimente interne sau internaţionale, existînd cazuri cînd sînt depăşite de asemenea evenimente, neînţelegîndu-le şi de aceea nu pot contribui la transpunerea lor în literatură, conform sarcinilor trasate de partid"*. Iar scopul Securităţii e tocmai de a pulveriza „eterogenitatea", de a dizolva solidaritatea, de a sparge nucleele de putere profesională, prin definiţie susceptibile de-a se institui ca alternativă de putere politică: *„Avînd în vedere această situaţie* – o spune mai departe Raportul –, *s-a acţionat mai mult pe linia influenţării celor pretabili în a comite acţiuni negative, a destrămării anturajelor nocive..."*

Un exemplu tipic pentru jocul dizolvant e Raportul din 22 noiembrie 1977, citat în note, la p. 474: *„Hăulică Dan este un element cu o pregătire culturală superioară, fapt ce-i dă posibilitatea să-i domine uşor pe cei din jur. Este foarte prudent în ce priveşte admiterea unor noi elemente în anturajul său"*. Două pericole majore deci: inteligenţa şi prudenţa. În plus, *„ca membru în biroul de conducere al A.I.C.A., poate veni în contact cu înalte personalităţi ale vieţii culturale din străinătate, iar faptul că vorbeşte limbile franceză, italiană şi engleză îi dă posibilitatea de a comunica uşor cu aceştia şi să se bucure de încrederea lor"*. Păi vă daţi seama ce tragedie? (Fac abstracţie, acum, de obiectul vizat, Hăulică fiind, oricum, **deasupra** tuturor Direcţiilor interne ale Securităţii!) Urmează planul de măsuri (v. p. 474), blindat de parcă ar fi fost vorba de-o fabrică de apă grea.

Vina supremă a lui Hăulică (repet: am ales exemplul în scop categorial) nu conţinea nimic politic. Totul era posesiunea, captarea unei inteligenţe, paralel cu destrămarea oricărei posibilităţi de coagulare socio-profesională în jurul unor atari personalităţi. Asta şi face documentul 154 din septembrie 1979, agitat de faptul că *„Hăulică Dan a reuşit să polarizeze în jurul său un număr important de critici de*

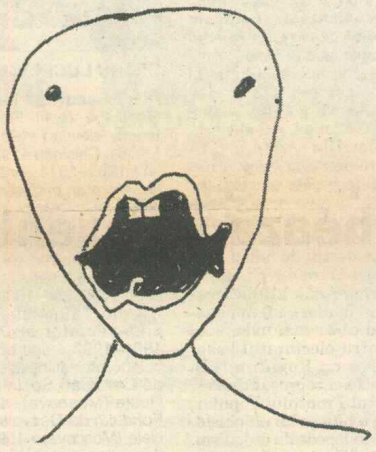

artă şi artişti plastici, pe care-i menţine sub influenţa sa", de unde şi orchestrarea de campanii în presă (v. p. 154), „influenţarea pozitivă" a împricinatului şi a anturajului: *„în paralel, au fost contactate şi alte elemente din anturajul lui Hăulică Dan, în condiţii care să trezească suspiciuni privind contactul lor cu organele M.I., alte elemente au fost sprijinite în rezolvarea obţinerii vizei de plecare în străinătate, aşa cum a fost cazul lui Gabrea Şerban, Ion Nicodim şi Octav Grigorescu, fapt ce a condus la izolarea lor treptată"*. Lucrătură de meseriaşi, nu? Concluzia: *„în prezent Hăulică Dan are o poziţie mai rezervată"*.

Alergia se declanşa automat la tot ce însemna grupare, atitudine colectivă, ethos de breaslă, adică exact ceea ce asigură esenţa creativă a oricărei comunităţi artistice. Un titlu precum: *„Notă cuprinzînd propuneri pentru destrămarea anturajului de elemente creat în jurul lui..."* (doc. 85) spune totul despre obsesia solidarizării şi fobia la personalitate, de care suferea Securitatea. Aşa încît: element coagulant? spaţiu protector? factor de stabilitate? A se slăbi. A fost exact invers. Ca orice putere afişat-naţională, Securitatea a lucrat (cel puţin în domeniul creativităţii culturale) absolut antinaţional (ca să nu spunem vorba mare: anti-uman).

În fine, şi nevinovatele „cluburi" de bridge erau văzute ca nuclee opozante, după cum o arată raportul citat la p. 471: *„În urma influenţării de către noi în mod ofensiv a reţelei informative, s-a reuşit la începput crearea unei atmosfere pozitive în acest anturaj, iar mai apoi, exploatîndu-se existenţa unor condiţii obiective şi nemulţumiri, chiar destrămarea acestuia, prin refuzul lui Ovid Crohmălniceanu şi Silvian Iosifescu de a mai participa la jocurile de bridge organizate de ceilalţi"* (respectiv Radu Cosaşu, Roger Câmpeanu, Horia Deleanu).

Sursele: talent şi calamitate

Semnalam săptămîna trecută o serie de carenţe ale compartimentului rezervat în volum notelor explicative. Un exemplu tipic de manipulare prin omisiune sau bagatelizare este nota la doc. 206 (p. 476) privind neimplicarea Securităţii în editarea publicaţiei *M. Eminescu: fondul principal al culturii române*, la Roma, prin filiera declarat antiiudaică I.C. Drăgan. Se prea poate ca **la nivelul** Securităţii, propus de *Cartea Albă* (adică parter plus mezanin), să nu se fi ştiut nimic de această iniţiativă, dar asta nicidecum fiindcă Securitatea n-ar fi fost implicată, ci tocmai pentru că era profund implicată prin anume vîrfuri şi segmente. Jocul lui Ceauşescu cu evreii şi filierele ruso-arabe era prea puternic şi ostentativ, pentru a mai crede cineva că Vadim Tudor se apuca aşa, de capul lui, să tragă la „Idealuri" şi că Moses Rosen intra degeaba în hora eminescofobiei!

Însă decizia editorului de a suprima numele informatorilor, de a ne topi în enigmă prin inserarea doar a numelui de cod, e mai mult decît o discreţie „umanitară". Este sadism fariseic. Pentru că principiul conspirativităţii (!) e încălcat, de vreme ce, întrebînd eu în dreapta şi-n stînga, am aflat, de pildă, cine este „Mihu" (adevărată revelaţie a volumului!). Mi s-a răspuns jovial: Marian Popa. Ei, ce mare scofală era să-l fi semnat în clar! Cine s-a îndoit vreodată de legăturile cu Securitatea ale „comicologului" autor al ***Dicţionarului de literatură română contemporană***, în care ne tot holbăm de 20 de ani? Şi ce i s-ar fi întîmplat, odată **descoperit**, dincolo de caii de bicicletă? Într-un context ce nu abundă în talent şi imaginaţie, ci în precizie seacă, Mihu face figură de colier de perle. Aici, unde dogmatismul face ca tocmai despre Mircea Eliade să se spună că nutreşte „convingeri antinaţionale" (22), unde hoţul nocturn e numit „organ operativ" (31) ş.a.m.d., apariţia unui tip ingenios, dotat din plin cu inteligenţă, poltronerie, informaţie şi amoralitate va fi fost o mană cerească pentru instituţie.

Mihu (Marian Popa) face un perfect profil Al. Piru (304), năucitor prin vervă şi fineţea inciziei, ironic şi exact, suculent, artistic şi muşcător pe toate părţile, ca să zic aşa. Tot el face o isteaţă şi eficientă programare privind *„omologarea şi reactualizarea scriitorilor emigraţi"* (320), text de adevărată perfidie propagandistică (dacă n-ar fi fost dogmatismul aşa de betonat şi dacă s-ar fi mers pe sfaturile indivizilor tip Mihu, astăzi jalea diasporenilor noştri ar fi fost absolută!). Angajat cu febrilitate aproape narcisiacă în cîmpul strategiilor culturale, Mihu (v. şi doc. 321) este un dur ludic şi mistocar, om de verdict sarcastic, pe cît de pitoresc în impulsul mahalagesc (irepresibil), pe atîta de util – presupun – psihologului securistic. Tot el rezumă sagace situaţia din 1983 a lui Mircea Cărtărescu (313), de amendat fiind doar neîncrederea în profunzimea vocaţiei autorului (*„experienţele poetice propriu-zise, luate în serios..."*).

Dacă pe Mihu l-am (sper) deconspirat, sursa documentului 24 („Cîteva impresii ale unui neangajat") e de-a binelea o revelaţie. Pamfletar urzicat, confin cu senectutea virulentă de tip I.D. Sîrbu – Paul Georgescu, anonimul marginalizat, născut pe la 1910, face pe marxistu-n păpuşoi, narînd cu mînă de prozator realist şi retorică incisivă nu atît lucrările unei Conferinţe, cît lucrăturile unor mentalităţi. **Trebuie** să aflăm cine-i persoana, cu atît mai mult cu cît are şi un antipod: sursa Romulus (v. nota la doc. 451, p. 501), mostră de paranoia cu skepsis şi final tipic (a se schimba toată redacţia *României literare* şi... *„să mi se găsească şi mie un loc în viitoarea sa alcătuire"*).

Dar despre surse s-ar putea vorbi foarte mult: stupiditatea lui Radu (328), ochiul specialistului devenit din păcate delator (90: convingătoare decriptare a subversivului din creaţia lui Sorin Dumitrescu, de unde şi ideea că tot noi între noi ne-am devorat cu nesaţ), o interesantă bază de plecare – la 1978 – pentru analiza generaţiei '80 (*„să selecţionăm toţi tinerii scriitori talentaţi care au demonstrat că într-un viitor apropiat vor deveni personalităţi şi să fie contactaţi chiar dacă sînt studenţi sau lucrează în alte sectoare de muncă. Prin aceasta, putem realiza influenţarea pozitivă a lor, apropierea de organele de securitate şi cei care întrunesc condiţiile cerute pot fi recrutaţi încă de pe acum, moment mult mai prielnic decît atunci cînd au devenit valori"*, 127). Semne de întrebare pentru Vlad (28), Tudor (43), Arabu (146), Marcel, (195), Adrian Cozmescu (280), Udrea (314) şi Cornel (p. 478, nota la doc. 254).

Încă un episod al acestei maxi-cronici mi se pare exagerat. Şi cîte dichisuri n-ar mai fi fost de descusut (F. Brunea-Fox, informator al francezilor, 14, Radu Beligan şi loja masonică Osiris, 155, Z. Ornea, Mişmar şi Haşomer Hatzair, 316, dar mai ales şocantele detalii din biografia lui Mihai Dulea, p. 495). Ca să nu mai spun de infiltrarea Europei Libere (v. p. 486: douăsprezece cîrţiţe inventariate la 1979, nici una retrasă după seismul-Pacepa)! Dar despre Europa Liberă cred că vom putea vorbi pe larg nu peste multă vreme: aud că M. Pelin pregăteşte un alt volum, dedicat de această dată exilului românesc. Atunci să te ţii ameţeală. Cum vă spuneam: dacă vom fi cuminţi, domnul doctor ne va pune şi apă în bazin.

NICOLAE MANOLESCU

Preşedintele Snegur a plătit pentru impasul economic al ţării

Pe 1 decembrie, ziua celui de-al doilea tur de scrutin al alegerilor prezidenţiale din Republica Moldova, un grup de observatori ai organizaţiei Est Libertés au supravegheat procesul electoral din această ţară. Printre ei, Nicolae Manolescu, liderul Partidului Alianţei Civice din România.

Domnule profesor Nicolae Manolescu, aţi participat în calitate de observator la alegerile din Republica Moldova. Aş dori ca înainte de a vă referi la probleme strict legate de desfăşurarea scrutinului să evocaţi puţin atmosfera din ziua alegerilor.

A fost o atmosferă, aş spune, extrem de paşnică. Cel puţin plicticoasă. Ca şi cum n-ar fi existat nici o miză. Am văzut Chişinăul, am văzut o serie de localităţi din Basarabia, am fost la centre de vot, am umblat pe străzi: lumea a venit la vot în număr mare, dar nu părea nicăieri nici o tensiune, nici o stare conflictuală latentă. Nimic. Există probabil o explicaţie, şi anume faptul că nici unul din cei doi candidaţi nu stîrnea un entuziasm neţărmurit populaţiei.

Se poate presupune însă că ei au votat în cunoştinţă de cauză, iar faptul că Mircea Snegur, un candidat agreat de România, a pierdut alegerile trebuie să aibă anumite explicaţii.

Că au votat în cunoştinţă de cauză, asta n-aş putea să spun. Ştiu doar că programele celor doi candidaţi difereau destul de mult: programul domnului Snegur s-a axat pe nevoia de privatizare, mai ales a pămîntului, pentru că, trebuie spus, acest lucru nu s-a întîmplat pînă acum. Colhozurile au fost desfăcute, dar pămînturile au intrat în posesia ţăranilor numai pe hîrtie, ei nu sînt împroprietăriţi. Domnul Lucinschi nu a discutat aproape niciodată această problemă şi nu este foarte limpede, cel puţin pentru mine, în ce constă de fapt programul său, mai puţin orientarea domniei sale către Răsărit şi desele promisiuni pe care le-a făcut că îşi va folosi relaţiile la Moscova. Din păcate, d-l Snegur venea după 6 ani de preşedinţie, ani în care prea puţine lucruri s-au făcut în Republica Moldova şi el a plătit pentru impasul economic şi social al ţării: lefurile sînt neplătite de multe luni de zile, e frig peste tot, frig în localuri publice, frig în hoteluri, se mai întrerupe şi lumina. Cu alte cuvinte, nu existau motive foarte serioase ca populaţia să fi fost mulţumită de guvernarea anterioară şi de preşedinţia lui Snegur. Un alt motiv al pierderii alegerilor a fost şi acapararea televiziunii de către Lucinschi. În momentul de faţă, cu o singură excepţie, un ziar şi un canal de televiziune, toate celelalte sînt în mîna lui Lucinschi. Mai mult, am văzut campanie electorală în favoarea lui, de dimineaţă pînă seara, pe canalele de televiziune în sîmbăta premergătoare alegerilor, deşi legea interzicea acest lucru. Am văzut posturi care transmiteau de la Moscova programe care susţineau candidatura lui Lucinschi.

Dacă aceste nereguli au existat, sînt ele în măsură să pună sub semnul întrebării corectitudinea alegerilor?

Chiar dacă nereguli au fost, au fost minore. Legea îngăduia celor doi candidaţi să aibă reprezentanţi în toate secţiile de votare. Şi în oraşe, şi în satele în care am fost, erau prezenţi cei doi reprezentanţi din partea lui Snegur, respectiv Lucinschi. În plus, erau reprezentate, dacă doreau, şi alte partide şi formaţiuni civice. Nu peste tot, nu în sate, dar în majoritatea secţiilor din oraşe am văzut un număr destul de mare de asemenea persoane, iar la deschiderea voturilor într-o secţie din Chişinău, numărul celor care asistau era mai mare chiar decît numărul membrilor comisiei. Posibilitatea de fraudă n-ar fi existat decît în măsura în care legea permitea ca membrii comisiilor din secţiile de votare să fie numiţi de administraţia locală. Şi cum administraţia este controlată în bună măsură de anumite partide, cum ar fi Partidul Agrarian, susţinător al lui Lucinschi, era posibil ca oamenii din biroul de vot să fie toţi de aceeaşi parte. Spun în principiu. În fapt, s-a votat uşor, fără mari probleme. Fiind numai un buletin cu două candidaturi, s-a şi numărat repede. Singura problemă a fost că, pe ici pe colo, se întîmpla cam grupat în cabinele de vot, pentru că mulţi nu ştiau să citească decît cu chirilice, de pildă. Am văzut sate în întregime de ucraineni, şi acolo mulţi nu ştiau literele latine.

Aţi putea comenta „fenomenul Lucinschi" şi rolul pe care l-a avut în aceste alegeri problema naţională?

Nevoia de schimbre şi-a spus şi acolo cuvîntul. Ca preşedinte al Parlamentului, Lucinschi a fost o personalitate de al doilea plan, cel puţin în ochii electoratului. Din păcate, pentru noi, românii, problema naţională n-a jucat nici un rol în aceste alegeri. Întîmplător sau nu, în ziua în care avea loc turul al doilea, în România noi aniversam Unirea Basarabiei cu Ţara. În afară de un grup destul de mic la statuia lui Ştefan cel Mare din Chişinău (unde nu erau reprezentanţi nici măcar ai Frontului Popular), nu am simţit în nici un fel că ar mai avea vreo importanţă pentru electoratul basarabean legătura cu România. Ba chiar lui Snegur i s-a reproşat deseori că a avut suportul Frontului Popular, cunoscut pentru tendinţa lui unionistă, şi el a trebuit să se lepede de unionism, aşa cum unii candidaţi la preşedinţie din România au trebuit să se lepede de monarhie. Frontiştii sînt socotiţi acum fanatici, infantili, acuzaţi că nu cunosc interesele ţării. Sînt văzuţi acolo ca un fel de peremişti la noi. Cît despre Ilaşcu, atunci cînd am întrebat care mai e soarta lui, unii nu ştiu nimic, iar ceilalţi care ştiu spun că a fost pe drept condamnat, pentru că era un terorist.

Ce se va întîmpla de acum înainte, este greu de spus. După părerea mea, nu mare lucru, pentru că una sînt declaraţiile electorale şi alta este realitatea. Apropierea de Răsărit pe care a început-o Snegur (el este cel care a dus Republica Moldova în CSI) o va continua Lucinschi din motive economice. Problema cealaltă, a apropierii de România, va rămîne o vreme în suspensie, dar ea ar fi rămas astfel indiferent dacă preşedintele s-ar fi schimbat sau nu, pentru că ea nu pare a mai fi de actualitate. Moldova este, în fond, o ţară care şi-a cîştigat independenţa şi are orgoliul independenţei ei. Relaţiile se vor răci uşor, pentru că nu văd o colaborare foarte bună între domnul Constantinescu şi domnul Lucinschi. Nu există evident o compatibilitate între cei doi.

Dacă perspectiva unirii era departe sub preşedinţia lui Snegur, se va îndepărta ea şi mai mult sub cea a lui Lucinschi?

PETRU LUCINSCHI

• **Născut:** 27 ianuarie 1940, satul Rădulenii Vechi, Floreşti • **Naţionalitatea:** moldovean • **1962** – Universitatea de Stat din Chişinău • **1977** – doctor în filozofie • **1960–1971** – instructor, şef de secţie, secretar, prim-secretar al CC al comsomolului din Moldova • **1971–1976** – secretar al CC al PS din Moldova • **1976–1978** – prim-secretar al comsomolului oraşenesc de partid Chişinău • **1978–1986** – şef-adjunct de secţie la CC al PCUS • **1986–1989** – secretar al CC al PC din Tadjikistan • **1989–1991** – prim-secretar al PC din Moldova • **1991–1992** – secretar al CC al PCUS, colaborator ştiinţific superior la Institutul de Cercetări Social-Politice al AS din Rusia (Moscova), director executiv al Fondului de Dezvoltare a Ştiinţelor Sociale (Moscova) • **1992–1993** – ambasador extraordinar şi plenipotenţiar al Republicii Moldova în Federaţia Rusă • **1993, 4 februarie** – preşedinte al Parlamentului Republicii Moldova de legislatura a douăsprezecea • **1994, 29 martie** – preşedinte al Parlamentului Republicii Moldova de legislatura a treisprezecea •

Ea se îndepărtează şi prin faptul că în acest moment, cînd România vrea să intre în structurile europene, problema frontierelor nu poate fi ridicată. O eventuală unire a Basarabiei cu România, în perspectivă mai îndepărtată, cred că ar presupune însă două lucruri: mai întîi ar reclama o schimbare chiar în interiorul Basarabiei. Nu trebuie să ne amăgim: de basarabeni depinde în cea mai mare măsură o eventuală unire. În al doilea rînd, şi în măsura în care depinde puţin şi de noi, este ce imagine le vom oferi noi în viitor. Dacă în următorii ani România va redeveni o ţară europeană importantă, cu un nivel de trai ridicat şi cu o imagine excepţională, s-ar putea ca ea să înceapă să prezinte o anumită atractivitate pentru Republica Moldova.

Credeţi că situaţia economică a Basarabiei se va degrada în următorii ani?

Aş spera că nu se va degrada. S-ar putea întîmpla să se miste lucrurile şi acolo. Există deja o pătură hiperavutâ. Oameni care îşi fac case care costă peste o sută de milioane de dolari bucata; am văzut o asemenea casă de vînzare, abia făcută, cu o sută de milioane de dolari, în timp ce majoritatea populaţiei trăieşte de azi pe mîine. Sigur că şi la noi există categorii aflate la limita supravieţuirii, dar cel puţin noi n-am cunoscut în ultimii ani curbe de sacrificiu. Or, Basarabia este într-o curbă de sacrificiu permanentă. Astfel de lucruri nu pot continua la nesfîrşit.

Acum că prin alegerea lui Lucinschi speranţele lor par a se leaga de Moscova, cum i-ar putea ajuta aceasta? Un asemenea ajutor nu înseamnă reintrarea pentru o lungă perioadă sub influenţa Moscovei?

Cînd Lukaşenko a întins puţin coarda în Belarus, în ideea realipirii la Moscova, prima ţară care i-a cerut să se astîmpere a fost chiar Rusia. Sînt atîtea probleme în momentul de faţă în Rusia, încît, cred, ea nu are nici un interes să-şi ia pe cap încă o ţară pe cale de a se prăbuşi din punct de vedere economic. Pînă una-alta, cît timp situaţia este cum este, vocaţia ei imperială şi de mare putere militară este cu surdină, temerea că îi pică în braţe un Belarus sau o Moldovă cu un produs naţional brut de doar cîteva sute de dolari este mai mare decît imperialismul. Cînd Rusia se va stabiliza, s-ar putea ca lucrurile să se schimbe.

În ce priveşte Transnistria, recentele alegeri nu ar putea încuraja tendinţele separatiste ale lui Smirnov?

Transnistria este o zonă strategică. Este foarte bine aşezată – pentru Ucraina îndeosebi, dar şi pentru Rusia. Aceasta din urmă are un cap de pod în inima Ucrainei, la doi paşi de Crimeea şi cu deschidere spre Occident. De aceea, Rusia încurajează regimul lui Smirnov, lăsînd lucrurile oarecum în coadă de peşte, fără să intervină decisiv, fără să-şi retragă armata, fără, în acelaşi timp, ca Armata a XIV-a să mai aibă vreo perspectivă de dezvoltare, căci se pare că – încet, încet – ea se degradează. Se păstrează acest *statu quo* favorabil Rusiei, care altfel ar pierde un avanpost. Dacă ruşii s-ar decide să renunţe la el, ceea ce nu cred, fireşte că Smirnov şi-ar face bagajele în 24 de ore.

Există vreun aspect pe care eu l-am omis şi pe care dumneavoastră aţi vrea să-l accentuaţi?

Doar o anumită prudenţă, pe care eu aş recomanda-o politicienilor români atunci cînd discută situaţia dintr-o ţară cum este Moldova. Dacă astăzi Moldova este o ţară independentă şi nu s-a făcut unirea care era oarecum posibilă în '90, lucrul acesta are o explicaţie şi în naivitatea cu care noi, românii, am privit situaţia de dincolo de Prut. Am uitat subit că e totuşi vorba de aproape o jumătate de secol în care acea parte a ţării s-a găsit în condiţii cu totul speciale. Acolo s-a dezvoltat un anume tip de societate, adevărata intelectualitate a ţării era constituită din oameni cu studii făcute la Moscova. Am uitat că limba rusă era o limbă mare, o limbă internaţională, pe care o învăţau nu numai de nevoie, dar şi pentru că le deschidea acces la o imensă bibliografie ştiinţifică. Nouă ni s-a părut de la sine înţeles că, acolo fiind 53% români, unirea se face peste noapte. Cred că am greşit profund în aprecierea acestei situaţii.

Interviu realizat de IULIAN ANGHEL

Redacţia: GABRIELA ADAMEŞTEANU (redactor-şef); RODICA PALADE (redactor-şef adjunct); ANDREI CORNEA (publicist comentator); OANA ARMEANU (şef secţie social); MARIAN CHIRIAC (politic); IULIAN ANGHEL (politic, social); LIGIA CĂLIN (reporter); DAN PERJOVSCHI (grafician); LUCIAN PIUCĂ (tehnoredactor); RADU DOBÂNDĂ, RODICA TOADER, MARA ŞTEFAN (corectori); MIRCEA IONESCU (şef serviciu difuzare); CONSTANTIN SATALLA, ALEXANDRU PETREA (difuzare); MIHAELA CUCU (publicitate); ALINA CORBU (contabil-şef); DOINA GIUHAT (contabil); IULIANA FLOREA (casier); ADRIANA BOBEICĂ (secretariat); IULIAN STOIAN, LIDIA CRISTESCU (procesare text, abonamente); CONSTANTIN VĂDUVA (fotoreporter). **Responsabil de număr:** MARIAN CHIRIAC

Rubrici permanente: ŞERBAN ORESCU, TIA ŞERBĂNESCU, EMIL HUREZEANU, CRISTIAN PREDA, RADU CĂLIN CRISTEA (comentariu politic), ILIE ŞERBĂNESCU (comentariu economic), H.-R. PATAPIEVICI (eseu), CEZAR BALTAG (istoria religiilor), DAN C. MIHĂILESCU (cronică literară), MAGDA CÂRNECI (cultură), ERWIN KESSLER (cronică plastică), DIANA TURCONI (reportaj, anchete).

Corespondenţi: IOAN MUŞLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timişoara)

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ŞORA, ŞERBAN PAPACOSTEA, VIRGIL NEMOIANU, SORIN ALEXANDRESCU, MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22".
Redacţia şi administraţia: Bucureşti, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76 e-mail: r22@r22.sfos.ro

Manuscrisele nepublicate nu se restituie

ISSN-1220-5761